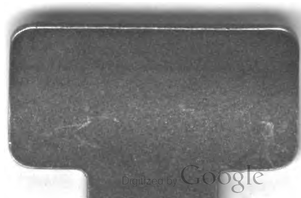

ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒ ԹԻՒՆ,

Քրիստոնէական ըստ Հայոց.

Արտադրեալ առ Հռոմայեցիս միջնորդութեամբ,

ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ, Անդրիանացւոյ:

և

ԹԵՈԴՈՐՈՍԵԱՆ ՊԵՏՐՈՍԻ ՍԻՄԳՐԻ:

Յամստէլօդամ:

Ծախիւք և տպագրութեամբ Թարգմանողաց:

Յամին Տն. 1667: Ըստ Հայոց ՌՃԺԶ:

ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒ ԹԻՒՆ,

Քրիստոնէական ըստ Հայոց.

Արտադրեալ առ Հռոմայեցիս միջնորդութեամբ,

ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ,

Անդրիանացւոյ։

և

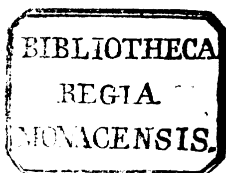
ԹԷՈԴՈՐՈՍԵԱՆ ՊԵՏՐՈՍԻ ՍԻՄՊՐԻ։

Յամստէլօդամ։

Ծախիւք և տպագրութեամբ Թարգմանողաց։

Յամին Տն. 1667։ Ի հայոց ՌՃԺԶ։

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

Ամ գիրք Ածաշունչք և օգտակարք:
՚ի վարդապետութիւն են. և յանդիմա
նութիւն. և յուղղութիւն. ՚ի խրատ
արդարութե: զի կատարեալ իցէ
մարդն Այ: յամ գործս
բարութե հաստա
տեալ:

2. Տիմոթէոսի. 3. 16.

Գլուխ Առաջնորդ։

ՅԱՂԱԳՍ ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԵԱՆՆ

Դու քրիստոնեայ ես։

Այո ես քրիստոնեայ եմ շնորհօքն Քրիստոսի։

Զինչ նշանակէ անունդ քրիստոնեայ։

Նշանակէ զայն՝ որ հաւատայ 'ի Քծ թէ է Ած. և ունի զօրէնս Նորա։

Զիարդ է Քս Ած։

Քանզի՝ մինն յերրորդութենէն. որ է անձն որդւոյ՝ մարմնացաւ 'ի սրբուհւոյ կուսէն ածածնէ, և միաւորեցաւ ընդ մարդկութեան անշփոթաբար. և անփոփոխապէս. վասն այնորիկ ասի Ած։

Զիարդ ասի երրորդութիւն։

Քանզի ներ միում Ածութեան տեսանի երիս ներգործութիւնս, այսինքն, ծնօղ. և ծնեալ. և բղխեալ։ Այն որ ծնօղ է՝ Հայր ասի։ իսկ ծնեալն որդի։ բայց բղխեալն Հոգի սուրբ։ և ըստ այսմ, անձն Հօր, ոչ է անձն Որդւոյ, և ոչ Հոգւոյ։ իսկ անձն Որդւոյ ո՛չ է անձն Հօր, և ո՛չ հոգւոյն սրբոյ։ Նա և ո՛չ անձն Հոգւոյն սրբոյ՝ է անձն Հօր՝

CAPUT PRIMUM
de
TRINITATE.

Tune Christianus es?

Utique ego Christianus sum, gratiâ Christi.

Quid significat dictio Christiani?

Significat illum, qui credit in Christum, quòd sit Deus, & tenet legem ipsius.

Quomodo est Christus Deus?

Quia unus est ex Trinitate, qui est persona Filii, incarnatus est ex sancta Virgine Dei genitrice, & adunatus est cum humanitate inconfusè ac immutabiliter: propterea dicitur Deus.

Quomodo dicitur Trinitas?

Quia intra unam Deitatem videntur tres actus, qui sunt: Genitor, & Genitus, & Procedens. Ille qui Genitor est, Pater dicitur: sed Genitus, Filius; at Procedens, Spiritus Sanctus. Atque juxta hoc: persona Patris non est persona Filii, nec Spiritûs: ac persona Filii non est persona Patris, neque Spiritus Sancti: nec persona Spiritus Sancti est persona

Հօր՝ և ո՛չ Որդւոյ: յորս ոչինչ գոյ այլայ լութիւն. կամ շփոթութիւն:

Օ խարք առ Գ Երրորդութեան:

Թէպէտ անձամբ յատկացեալք են. բայց էութեամբ և բնութեամբ մի և նոյնք են ամենևին. զոչինչ ունելով զուրոյնու թիւն, և կամ զզատութիւն. ո՛չ ըստ տեղւոյ՝ և ո՛չ ըստ ժամանակի: Քանզի երեք ասին ըստ անձնաւորութեան. և ոչ ըստ
1. Յոհ. 5. 7. Աստուածութեան. Իսկ ըստ Աստուածութեանն յաւէտ մի են. որով և մի ասին:

Վասն էր է Թ Այ, և Երրորդ անձին Աստուածութեան:

Ասանայն. զի ունի զկատարեալ էու թիւն: զկատարեալ իշխանութիւն. զկա տարեալ իմաստութիւն. և զկատարեալ բարութիւն:

Դ Բառնէջէ այգայնի՝ որն առ որ անձին Երրորդութեան համեմատի:

Կատարեալ էութիւն առ սուրբ երրոր դութեան համեմատի. որ է ամենևին կա տարեալ՝ և առանց թերութեան յամենև ւեան էութիս անկէտ և անսահման:

Իսկ կատարեալ իշխանութիւն Հօր համեմատի. որ է իշխօղ ամենեցուն. և սկիզբն ամի:

Իսկ իմաստութիւն Որդւոյ համեմատի. որով

եր

Patris, neque Filij. In quibus nulla est alteratio, aut confusio.

Quomodo dicitur unus Deus Trinitas?

Etsi personâ sunt distincti: tamen essentiâ & naturâ unum & iidem sunt omninò, nullam habentes separationem, aut disjunctionem, non secundùm locum, neq́ secundùm tempus: qùia tres dicuntur juxta personalitatem, & non juxta deitatem: at secundùm deitatem semper unum sunt, quô & unum dicuntur. 1.Joh,5.7

Quare est unus Deus, & tres personæ Divinitatis?

Propterea, quia habet perfectam essentiam, perfectam potentiam, perfectam sapientiam, & perfectam bonitatem.

Quænam ex hisce dictionibus cuilibet personæ Trinitatis convenit?

Perfecta essentia Sanctæ Trinitati convenit, quæ est omninò perfecta, & absque imperfectione in omnibus essentiis, sine fine & termino.

At perfecta potentia Patri competit, qui est dominator omnium, & principium universi.

Sed Sapientia Filio convenit, quâ cœ-

երկինք և երկիր հաստատեցաւ յոչէից՝
1. Կորն. || և ասի իմաստութիւն Հօր։
1. 24. 30. Իսկ բարութիւն Հոգւոյն սրբոյ հա
մեմատի. քանզի միշտ բարերարութեն
իւրով խնամեալ տածէ զամենեսեան
գոյս հանապազ՝ որպէս և ՚ի սկզբանն
աշխարհի։

Վասն էր է մարմնանալն՝ չարչարելն՝ և մեռանելն
Տն մերոյ Յի Քի։

Առ փրկութե՝ և նորոգութե մերոյ։
Ծննդ. քանզի հինն ադամ, || որ կամեցաւ ճաշակ
3. 22. մամբ պտղոյն Ածանալ. որով և ՚ի դրախ
տէն արտաքսեցաւ. և յԱյ օտարա
ցաւ. իսկ Ած կամելով զնա իւրոյ ցան
կութեն հասուցանել. առ որ իւրովն
հասանիլն անհնարին էր։ այսինքն Ա
Գաղ. 4. ստուածանալ։ || և զկնի ժամանակաց առա
4. քեաց զորդի իւր. որ էառ զնոյն մարմինն.
որով յանցեաւ ադամ. միաւորելով ընդ
Եփ. 2. ինքեան || որով և զմեզ հաղորդս արար
14. Ածութեն իւրոյ։ քակելով զմիջնորմն
ցանկոյն՝ որ կառեալ կայացաւ հնումն
ադամաւ։

Զինչ նշանակեն անուանքս այսոքիկ Յս
Քս. և ամ յորդ նուիրեցան։

Մատթ. || Յիսուս անուն ՚ի հրեշտակէն կոչե
1. 21. ցաւ. յորժամ երևեցաւ յովսէփու ՚ի տես
լեան.

lum & terra stabilita sunt ex nihilo, & dicitur Sapientia Patris. 1. Cor. 1, 24. 30.

Verùm bonitas Spiritui Sancto competit: quia semper beneficentiâ suâ protegens fovet omnes res omni tempore, sicut & ab initio mundi.

Quare facta est incarnatio, passio, & mors Domini nostri Jesu Christi?

Propter redemptionem & renovationem nostram: etenim vetus Adam, qui voluit esu fructûs Deo similis fieri, eô ipso è paradiso ejectus, ac à Deo abalienatus est. Deus autem, qui voluit ipsum ad sui amorem perducere, ad quem suis viribus pervenire impossibile erat, hoc est, Deo similis ut fieret, misit post tempora Filium suum, qui assumsit idem corpus, quô deliquit Adam, uniendo sibi illud: quô & nos participes fecit divinitatis suæ, destruendo intergerini parietis septum, quod exstructum fuit per veterem illum Adamum. Gen. 3, 22. Galat. 4, 4 Eph. 2, 14.

Quid significant nomina hæc, JESUS CHRISTUS: *vel à quo vocata sunt?*

Nomen JESUS ab Angelo vocatum est, quando apparuit Josepho in Mat. 1, 21

լեան . որ է ըստ եբրայեցւոցն փըր-
կիչ : զի փրկեաց զմեզ 'ի դժոխայնոց
տանջանացն . և 'ի բռնութենէն բելի-
արայ : բայց Քրիստոս անուն է յու-
Սաղ: 44. 8. նարէն բառ . որ | օծեալ թարգմանի .
որ արդարև օծաւ մարդկութիւն յԱծու-
թէն :

Վասն է՞ր զմեզ խաչանիշ դրոշմեմք :

Վասն՝ զի խաչն նշան է տէրունի , զոր 'ի մեզ բերելով զմեզ տէրունականս առնեմք . և զքրիստոնէութեան դրոշմն 'ի մեզ բացայայտեմք : երկրորդ զի ընդ կնքելն զմեզ նշանաւ խաչին՝ զերրորդութեն 'ի մեզ բերեմք : քանզի նախ այջ ձեռամբ 'ի ճակատս տանելով ասեմք յանուն Հօր : 'ի վայր 'ի սիրտս բերելով ասեմք , յանուն Որդւոյ : 'ի ձախմէ ուսոյ 'ի յաջն բերելով ասեմք . յանուն Հոգւոյն սրբոյ :

Ընդէ՞ր ասեմք յանուն և ոչ յանունս ամենասուրբ Երրորդութեան .

Այսու ասեմք . զի անուն ծանուցանէ զմիութիւն էութեան . իսկ զինի այլք բառքն ծանուցանեն զդէմս երրորդութեանն :

Ընդ՞ ցուցանես զխաչն՝ նշան տէրունի .

Նշան

somniis, quod Hebræum origine denotat SERVATOREM: quia servavit nos ab infernalibus cruciatibus, & à detentione Belial. Nomen verò CHRISTUS est dictio Græca, quod est, si interpreteris, UNCTUS: qui verè unctus est humanitate à Deitate. Psal. 44. 8.

Quare nos signo Crucis signamus?

Primô, quia Crux signum est Dominicum, cujus notâ efficimus nos ad Dominum pertinere, illâq; Christianismum in nobis manifestamus. Secundô, quia obsignando nos signo Crucis, Trinitatem in nobis asserimus. Nam primô dexteram fronti imponendo dicimus: In nomine Patris. Deorsum pectori imponendo dicimus: In nomine Filii. A sinistro humero imponendo illam dextero dicimus: In nomine Spiritûs Sancti.

Hîc quomodo videmus mysterium sanctæ Trinitatis?

Hôc videmus, quòd Nomen indicat unitatem Deitatis: reliqua autem verba indicant sanctam Trinitatem.

Nunc declara verbum illud, Signum Dominicum.

Նշան սրտանի նշանակէ զմեռանիլն
մարմնով փրկչին մերոյ եւ զիւր խաչելն. որ յետ
մարմնանալոյն. որով եցոյց մեզ զճանապար
Մատթ. հըս փրկութե. | որ է դժուարին նեղ՝ և անձուկ.
7. 14.

Գլուխ Երկրորդ
վասն
ՀԱՒԱՏՈՅ.

Որքանք են առաջնանք հաւատոյ:

Երկոտասան բանք առաքելոցն որք են 'ի հաւատամքն:

[illegible]:

'ի ժո- ղովէ Նիկիոյ. Հաւատամք 'ի մի Ած. 'ի Հայրն ամենակալ. յարարիչն երկնի և երկրի. երևելեաց և աներևութից: Եւ 'ի մի Տր̃ Յս̃ Քս̃ յՈրդին Այ̃: ծնեալ յԱյ̃ Հօրէ՝ միածին. այսինքն յէութէ Հօր: Ած յԱյ̃. լոյս 'ի լուսոյ. Ած ճշմարիտ՝ յԱյ̃ ճշմարտէ. ծնունդ և ոչ արարած: Նոյնինքն 'ի բնութէ Հօր. որով ամենայն ինչ եղև յերկինս և 'ի վր̃ երկրի. երևելիք և աներևոյթք: Որ յաղագս մեր մարդկան. և վասն մերոյ փրկութեան իջեալ յերկնից: մարմնացաւ. մարդացաւ. ծնաւ կատարելապէս 'ի Մարիամայ սրբոյ կուսէն Հոգւով սրբով: որով էառ զմարմին՝ զհոգի և

Signum Dominicum significat mortem corpore Salvatoris nostri in cruce, qui post incarnationem monstravit nobis viam salutis, quæ est porta angusta & pressa. Mat.7,1

Caput Secundum
de
F I D E.

Quæ sunt gradus (s. partes) Fidei?

Duodecim sunt verba Apostolorum, quæ in Fide continentur.

Recita Fidem.

Credimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem coeli & terræ, visibilium & invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei, genitum à Deo Patre, unigenitum, coëssentialem Patri, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, & non factum, ejusdem naturæ cum Patre: per quem omnia facta sunt in coelo & in terra, visibilia & invisibilia. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de coelo, incarnatus est, homo factus est, natus est perfectè ex Maria sancta virgine per Spiritum Sanctum, assumens corpus, animam, Symbolum Nicænum.

և զմիտս և զամ̃ն, որ ինչ է ՚ի մարդ. Ճշմար
տապ̃է և ոչ կարծեօք։ չարչարեալ խաչեալ՝
թաղեալ՝ յերրորդ աւուր յարուցեալ՝ և
ելեալ՝ յերկինս նովին մարմնով՝ նստաւ ը̃ն
աջմէ Հօր։ Գալոց է նովին մարմնովն և
փառօք Հօր. դատել զկենդանիս և զմե
ռեալս. որոյ թագաւորութեն ոչ գոյ վախ
ճան։ Հաւատամք և ՚ի սուրբ Հոգին.
յանեղ և ՚ի կատարեալն. որ խօսեցաւ
յօրէնս, և ՚ի մարգարէս, և յաւետարանս։
Որ էջն ՚ի յորդանան. քարոզեաց զառա
քեալսն. և բնակեցաւ ՚ի սուրբսն։ Հաւատամք
և ՚ի մի միայն ընդհանրական և յառաքե
լական եկեղեցի։ ՚Ի մի մկրտութի. յապաշ
խարութի՝ ՚ի քաւութի. և ՚ի թողութի մեղաց.
՚ի յարութե մեռելոց. ՚ի դատաստանն
յաւիտենից. հոգւոց և մարմնոց։ յարքայ
ութին երկնից. և ՚ի կեանսն յաւիտենականս։
Մինչև ցաստ են հաւատոյ բանքն։
Իսկ որք ասենն. էր երբեմն, յորժամ
ոչ էր Որդի։ կամ էր երբեմն. յոր
ժամ ո՛չ էր սուրբ Հոգի։ կամ թէ յոչ
էից եղեն. կամ յայլմէ էութէ ասեն լի
նել զՈրդին Այ՟ կամ զսուրբ Հոգին։
և թէ փոփոխելիք են. կամ այլայլելիք։
զայնպիսիսն նզովէ կաթուղիկէ և առա
քելական եկեղեցի։

՚Ի

ac intellectum, & quicquid est in homine, verè & non fictè: passus, crucifixus, sepultus, tertio die resuscitatus, ascendens in coelum illo corpore, sedit ad dexteram Patris, veniet eodem corpore, & gloriâ Patris, judicare vivos & mortuos, cujus regni non est finis. Credimus & in Sanctum Spiritum, non factum, & in perfectum: qui loquutus est in Lege, & in Prophetis, & in Evangeliis: qui descendit in Jordanem, prædicavit Apostolis, & habitavit in Sanctis. Credimus & in unam solam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam, in unum Baptisma, in pænitentiam, in veniam & remissionem peccatorum, in resurrectionem mortuorum, in judicium æternum, animarum & corporum, in regnum coelorum, & in vitam æternam. Amen.

Huc usque sunt verba Fidei.

Qui verò dicunt: erat aliquando, quum non erat Filius; vel erat aliquando, quum non erat Spiritus Sanctus: sive ex nihilo facti sunt: aut ex alia essentiâ esse Filium Dei, vel Spiritum Sanctum: & si mutabiles sint, vel alterabiles; hujusmodi anathematizat Catholica & Apostolica Ecclesia.

Dictum

'Ի սրբոյն Գրիգորէ լուսաւորչէն հայոց
ուսուցեալ։

Իսկ մեք փառաւորեսցուք. որ յառաջ քանզ յաւիտեանս. երկիր պագանելով սրբոյ Երրորդութեն և մի Ածութեն։ Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն։

Ով հաստատեաց զհաւատամքն։

Երկոտասան առաքեալքն։ վն այնորիկ են երկոտասան բանք։

Զինչ ուսուցանէն բանքս այսոքիկ։ ասա
համառօտիւ։

Նախ և առաջին, յուսով հաւատալ յԱծ. և 'ի հարսն իւր 'ի սուրբ եկեղեցի։ Զի առաջին ութն բանքն առ Ած հային։ իսկ չորք վերջինք առ եկեղեցին։

Պատմեա զբանն առաջին։

Ես հաւատամ հաւատով. զի մի է Ած՝ և բնութե Հօր իւրոյ միածին Որդին. և Հոգին Սուրբ։ Զի ասի Հայր վն բարեգթութե իւրոյ իվերայ ուղղափառաց քրիստոնէից։ և մեք կոչիմք որ
Հռով. 8. դիք Ած ‖ վն որդեգրութեն։ Եւ բոլորից
15. է Հայր՝ վն ստեղծանելոյն զամենեսեան
զգոյս։ Եւ կոչի Ած, զի Ած ամենա
Սաղմոս կարող է։ ‖ որ կարէ առնել զամենայն
134. 6. ինչ՝ զոր և կամի։ Եւ ստեղծեաց

Dictum est à sancto Gregorio illuminatore Armeniorum.

Nos autem glorificabimus illum, qui est ante secula, adorando sanctam Trinitatem, & unam Deitatem, Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Quis stabilivit Fidem?

Duodecim Apostoli: propterea sunt duodecim verba.

Quid docent verba hæc, dic brevi?

In primis spe credere in Deum, & in sponsam ejus, in Sanctam Ecclesiam: quia prima octo verba ad Deum respiciunt; quatuor autem ultima ad Ecclesiam.

Narra verbum primum.

Ego credo fide, quòd unus sit Deus, & naturâ Patris sui unigenitus Filius, & Spiritus sanctus: quia dicitur Pater propter bonitatem misericordiæ suæ super orthodoxos Christianos. Nos autem vocamur Filii Dei propter adoptionem. Atque Rom. 8, 15.
Pater universi est ob omnium rerum existentium creationem. Ac vocatur Deus: quoniam Deus omnipotens est, qui potest facere omnia, quæcunque vult; & creavit Psa. 134, 6.

ex

Քս̃ երբ մեռաւ՝ փութանակի Հոգւովն
էջ 'ի դժոխս. 'ի տեղին ուր սբ̃ք հարքն
կային արգելեալք. իսկ մարմինն եդաւ
'ի գերեզմանի: Եւ յերրորդ աւուր յա
րուցեալ՝ յաւուր կիւրակէի փառաւորա
պէս. Հօր զօրութբ̃:

Յայտնեա վեցերորդ բանն:

Գործ. 1. 3. Ես հաւատամ՝ զի Յս̃ Քս̃ յետ յարու
թեն յաւուրս քառասուն յայտնեցաւ
աշակերտաց իւրոց՝ վս̃ հաստատութե՛
և ճշմարտութեան յարութեն: զկնի
աւուրց քառասնից համբարձաւ յեր
կինս՝ 'ի վերոյ քան զա̃մ երկինս. և նստաւ
ընդ աջմէ Ա̃յ Հօր ամենակարողի. զե
րազանցեալ քան զա̃մ դասս հրեշտակաց:
Եւ հաւասար է փառացն Հօր նոյնպէս
Տր̃ և խնամօղ ամենեցուն ստեղծուա
ծոց:

Պատմեա եօթներորդն բանն:

Ես հաւատամ. զի Տր̃ մեր Յս̃ Քս̃
Մատթ. 'ի կատարածի աշխարհիս | գալոց է յեր
25. 31. կնից. մե՛ծ և հզօր զօրութբ̃՝ և իշխա
նութբ̃՝ և փառօք Հօր դատել զմարդիկ.
Հռով. 2. 6. | և հատուցանել ամենեցուն ըստ գոր
ծոց: չարաց և բարեաց:

Ս[illegible] ութերորդն բանն:

Ես հաւատամ 'ի սբ̃ Հոգին. որ է
'ի

Christum, quando mortuus est, festinanter animâ descendisse ad inferos, in locum, ubi sancti Patres erant detenti; corpore autem positum fuisse in sepulcro, & tertio die resurrexisse, die scil. Dominico gloriosè, fortem potentia.

Explica sextum verbum.

Ego credo Jesum Christum post resurrectionem dies quadraginta apparuisse Act. 1, 3 discipulis suis, ob confirmationem & veritatem resurrectionis: post dies quadraginta ascendisse in cœlum, longè super omnes cœlos, & sedisse ad dextram Dei Patris omnipotentis, transcendentem omnes choros Angelorum, & æqualem gloriæ Patris: eodem modo Dominum ac protectorem omnium creaturarum.

Narra septimum verbum.

Ego credo, quòd Dominus noster Jesus Christus in fine mundi venturus sit Mat. 25, de cœlo, magnus & fortis virtute ac pote- 31. state, gloriâ Patris judicare homines, atqué retribuere omnibus secundùm opera, Rom. 2, 6 mala & bona.

Explana octavum verbum.

Ego credo in sanctum Spiritum, qui est ex

'ի սրբոյ երրորդութենն. էակից Հօր՝ և փա
ռակից Որդւոյ. գոյակից և բնութենա
կից երրեակ անձն երրորդութեն։ Ած
յաւիտենական և Տր ամենեցուն. որպ
Հայր և Որդի։

Պատճառ չիններորդին բան։

Ես հաւատամ նոյնպէս՝ զի մի է կա
թուղիկէ և առաքելական մբ եկեղեցի
Մատթ. հիմնեալ 'ի Քն, Սիւր վիմին պետրոսի
16. 18. առաքելոյ։ Որ է ժողովարան ամ ուղղա
Մատթ. փառաց քրիստոնէից. որք են Մկրտեալք
28. 19. յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սր
բոյ. և խոստովանեն զհաւատս Տն մե
րոյ Յի Քի ըստ հարցն սրբոց։

Սա ընդէր անուանի կաթողիկէ։

Վն այն մբ ասի և կաթուղիկէ. զի
ունի գլուխ զՔս. և զանդամս բազումս
զընդհանուր հաւատացեալս Քի, ներ
պարունակեալ յինքեան՝ և զխորհուրդս
փրկականս։ Վն այն անուանի կաթուղի
կէ. այսինքն հասարակաց պարունակօղ։

Սա ընդէր ասի հաղորդութիւն սրբոց։

Ասի մասնաւորութեն աղօթից՝ և բա
րեաց գործոց. որք լինին 'ի սուրբ եկեղե
ցւոջ՝ ըստ անձին։ Քանզի՝ մի անդամն
անձին զիւրոյ գործոյ զ շահաւէտու
թեն պարգևէ այլոց անդամոցն. կարե

ex sancta Trinitate, ejusdem exsistentiæ particeps cum Patre, & gloriæ cum Filio, substantiæ & naturæ ejusdem consors: tertia persona Trinitatis, Deus æternus, ac Dominus omnium, sicut Pater, & Filius.

Narra nonum verbum.

Ego credo similiter unam esse Catholicam & Apostolicam sanctam Ecclesiam, fundatam in Christo super petram Apostolum Petrum: quæ est congregatio omnium orthodoxorum Christianorum; qui sunt baptizati in nomine Patris, & Filii, & S. sancti, ac profitentur Fidem Domini nostri Jesu Christi juxta Patres sanctos.

Mat. 16, 18.

Mat. 28, 19.

Quare vocatur sancta, & Catholica?

Propterea Sancta vocatur, & Catholica: quia habet caput Christum, ac membra multa, universales fideles Christi, contentos in illâ, & Sacramenta salutaria; ideò vocatut Catholica, h. e. Universalia complectens.

Quare dicitur communio sanctorum?

Dicitur participatio orationum, & bonorum operum, quæ fiunt in sancta Ecclesia secundùm personam: nam unum membrum personæ de suo effectu utilitatem impertitur alijs membris, auxilium

կցելով նոցին աննախանձաբար:

Դաւանեա հնգետասաներորդ բանն:

Եւ հաւատամ, զի 'ի մի եկեղեցւոյն է
ճշմարտապէս թողութիւն մեղաց. միջնոր
դութեամբ սրբոյ խորհրդոյ խոստովանու
թեան: Զոր ընկալան մարդիկ՝ առ
տալ զհաշիւն մեղանաց իւրեանց հան
դերձ զղջմամբ: Եւ ազատիլ 'ի պար
տուցն յանցանաց:

Պատմեա վեշտասաներորդ բանն:

Եւ հաւատամ՝ զի զկնի վախճանի
աշխարհիս այսորիկ՝ ամենեցուն ննջեցե
լոց մարմինք յառնելոց են միաւորութեամբ
ընդ հոգւոց իւրեանց: Եթէ բարեաց՝
2. Տիմ. 4. և եթէ չարաց՝ ‖ առ ի ընդունիլ զհատու
8. ցումն իւրեանց յարդար դատաւորէն:

Ճառեա եւթնեւտասաներորդ բանն, որ
է վերջին:

Եւ հաւատամ. զի բարի քրիստո
Մատթ. նեայքն ‖ երթան 'ի կեանսն յաւիտենից.
25. 46. որ է արքայութիւն երկնից՝ ըստ մեծ երա
նութեան: Իսկ չարքն և անհաւատքն 'ի կո
րուստն յաւիտենից. որ է դժոխքն. ըստ
ամենայն թշուառութեան՝ և ամենակերպ
տանջանօք:

Զինչ նշանակէ վերջին ասելն Ամէն:

Ամփոփումն է մարդոյ. զի զկնի հաւա

նելոյ

lium ferendo illis sine invidia.

Recita decimum verbum.

Ego credo in sancta Ecclesia esse verè remissionem peccatorum, mediatione sancti Confessionis Sacramenti, quod receperunt homines hîc reddere rationem peccatorum suorum simul cum contritione, & liberari à debitis delictorum.

Narra undecimum verbum.

Ego credo post finem mundi hujus omnium dormientium corpora resurrectura esse unitione cum animabus suis, sive bonis sive malis, accipere retributionem à justo judice. 2. Tim. 4. &

Refer duodecimum verbum, quod est ultimum.

Ego credo bonos Christianos ituros esse in vitam æternam, quæ est regnum cœlorum, plenum omnis beatitudinis: malos autem & infideles in perditionem æternam, quæ est infernus, plenus omni ærumna, & omnimodis cruciatibus. Mat. 25. 46.

Quid significat vox Amen?

Utitur eâ homo, quandò post assen-

 sum

նելոյ իրին՝ և ընդունելոյ՝ տանէ զբառս
զայս՝ որ նշանակէ. եղիցի. կամ այո ։

Գլուխ Երրորդ
վասն
ՏԵՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹԻՑ։

Գիտես զՀայր մեր որ յերկինս։

Այո՛ գիտեմ։

Ո՞վ է ուսուցեալ զաղօթս զայս։

Տէրն մեր Յս Քս է ուսուցեալ. վասն որոյ՝ և աղօթք Տէրունի զսա անուանեմք։ Սակս որոյ մեծ քրիստոնէից պարտական է ուսանիլ. ընդ նմին և զՀաւատամքն. և զողջոյն քեզ Մարիամն ։

Որպէս ասի Տէրունական աղօթքն։

Մտթ. Հայր մեր որ յերկինս ես ։ սուրբ եղիցի
6. 9. և անուն քո ։ եկեսցէ արքայութիւն քո ։ եղի
Ղկ։ ցին կամք քո որպէս յերկինս և յերկրի ։
զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այս
օր ։ և թող մեզ զպարտիս մեր ։ որպէս և մեք
թողումք մերոց պարտապանաց ։ և մի տա
նիր զմեզ ՚ի փորձութիւն . այլ փրկեա
զմեզ ՚ի չարէ ։

Զինչ ծանուցանեն մեզ աղօթքս այսոքիկ.
ասա համառօտաբար ։

Ամենայն ինչ՝ որ մեզ հարկաւոր է՝

ſum rei, & receptum profert dictionem hanc, quæ ſignificat: verè fiat, vel, Ita ſit.

Caput Tertium de DOMINICA ORATIONE.

Sciſne PATER NOSTER, *qui* es *in cælis*?

Ita, Scio.

Quis dixit Orationem hanc?

Dominus noſter Ieſus Chriſtus dixit: quapropter & Orationem Dominicam hanc vocamus; quâ diſcendâ omnes Chriſtiani neceſſe habent, cum Fide Apoſtolorum, & Salutatione Mariæ.

Quomodo dicitur Dominica Oratio?

Pater noſter, qui in cœlis es, ſanctum ſit nomen tuum. Veniat regnum tuum. Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo, & in terra. Panem noſtrum quotidianum da nobis hodiè. Et remitte nobis debita noſtra, ſicut & nos remittimus noſtris debitoribus. Et ne inducas nos in tentationem: ſed libera nos à malo. Mat. 6, 9. &c.

Quid indicat nobis Oratio hac, dic breviſſime?

Omne id, quodcunque nobis neceſſa-

եթէ հոգևոր. և եթէ մարմնաւոր. ուսուցանէ խնդրել. որք են եօթն բանք:

Որք են՝ ասաս մի բառ միոջէ՝ ՚ի Կէրպացն:

Առաջին է՝ Հայր մեր որ յերկինս ես. Որով զԱԾ հայր կոչելով մեզ՝ զմեզ որ դիս նորա կացուցանեմք:
Երկրորդն՝ սուրբ եղիցի անուն քո: Որով խնդրեմք զանուն իւր սուրբ, սուրբ առնել ՚ի մէջ մեր բարի գործով. և ոչ օտարացու ցանել զմեզ յիւր սուրբ անուանէն մեղսա սիրութեամբ, և անառակ գնացիւք: Եր րորդն՝ եկեսցէ արքայութիւն քո: Որով զարքայութն Աստուծոյ խնդրեմք առ մեզ մերձեցուցանել՝ և ընդ մեզ պահել. և ոչ ՚ի մէնջ հեռացուցանել: Չորրորդն՝ եղիցին կամք քո. որպ յերկինս և յերկրի: Որով խնդրեմք զկամս նորա. զի որովք կամօք զերկինս և զերկիր յոչէութենէ ՚ի յէութն եած. և զարդարեաց. և զպի տոյս նոցա պատրաստեաց. նոյնպէս և զմեր պիտոյսն հոգասցէ. և զմեզ անկարօտս արասցէ: Հինգերորդն. զհաց մեր հա նապազորդ՝ տուր մեզ այսօր: Որով զկա րիս և զպիտոյս մեր հանապազորդական պահանջեմք առ. որպէս յերեկն և յե ռանդն

rium est, sive spirituale, sive corporale docet petere: quæ sunt septem verba (s. petitiones.)

Quænam sunt, recita singulatim, ut sciam?

Primum est, Pater noster, qui in cœlis es: quô Deum Patrem vocando nos, nos filios illius constituimus.

Secundum, Sanctum sit nomen tuum: quô petimus nomen suum Sanctum Sanctificare super nostrum bonum opus, neque alienare nos à suo sancto nomine, peccati amore, & luxuriosis gressibus. Tertium: Adveniat regnum tuum. Quô regnum Dei petimus ut ad nos appropinquare faciat, & nobiscum custodire, neque à nobis procul sejungere. Quartum: Fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terrâ. Quô petimus voluntatem ejus: quoniam quâ voluntate cœlum & terram ex nihilo in effectum produxit, & ornavit, ac necessaria illorum præparavit: similiter & nostra necessaria procurabit, & nos haud indigos efficiet. Quintum: Panem nostrum quotidianum da nobis hodiè. Quô necessaria, & quæ nobis opus sunt, ad singulos dies pertinentia petimus dari, sicut heri & nudius

ուանդն՝ և ոչ ամփոփել՚ի մէնջ սակս անար-
ժանութեան մերոյ։ Վեցերորդն՝ և թող
մեզ զպարտիս մեր՝ ոպ՟ և մեք թողումք
մերոց պարտապանաց։ Որով խնդրեմք
յԱստուծոյ յանցանաց մերոց՝ և սղալա-
նաց զներումն, և զթողութիւն. բայց և
մեք պարտիմք մերոց յանցաւորացն թո-
ղուլ. քանզի եթէ ոչ թողումք մեք մե-
րոյ յանցաւորացն. և ոչ Ած զմերն թո-
ղու։ Եօթներորդն. մի տանիր զմեզ
՚ի փորձութիւն. այլ փրկեա զմեզ ՚ի չարէ.
Որով ուսուցանէ զմեզ. ոչ միայն զայս
աղօթել՝ մի տանիր զմեզ ՚ի փորձութիւն.
այլ և զայն. եթէ փրկեա ՚ի չարէ։ տես՝
զի առաջնովն մաղթեմք՝ ոչ տարկանել
զմեզ ՚ի փորձութիւն. իսկ երկրորդիւն
վերաբերել զմեզ ՚ի փորձութենէն նե-
րում գումք։

Պուրտէս ողջունին տեղ Մարիամու։

Այր գիտեմ։

Բաա ոչ ունելոյ։

Ողջոյն քեզ Մարիամ լի շնորհօք՝ Տէ
ընդ քեզ։ օրհնեալ ես դու ՚ի կանայս. և
օրհնեալ է պտուղ որովայնի քո Յս։
Սբ Մարիամ մայր Աստուծոյ՝ բարե-
խօսեա վասն մեր մեղաւորացս. այժմ և
՚ի ժամու մահու մերում. ամէն։

Որդ

tertius, neque auferre à nobis propter indignitatem nostram. Sextum: Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus nostris debitoribus. Quô petimus à Deo nostrorum delictorum & erratorum veniam ac remissionem. Verùm & nos debemus in nos delinquentibus dimittere: nisi enim nos dimittimus nostris delinquentibus, neque Deus nobis dimittit. Septimum: Ne inducas nos in tentationem, sed libera nos à malo. Quô docet nos non solùm hoc orare: Ne inducas nos in tentationem; verùm & illud: sed libera nos à malo. Vide quòd primô petimus non projicere nos in tentationem: sed secundô erigere nos à tentatione, in quâ sumus.

Scisne Salutationem Mariæ?

Imò scio.

Recita ut percipiam?

Salus tibi, Maria, plena gratiâ, Dominus tecum: benedicta es tu in mulieribus, & benedictus est fructus ventris tui, JESUS. Sancta Maria, mater Dei, intercede pro nobis peccatoribus, nunc & in horâ mortis nostræ. Amen. Luc. 1, 28 & 42.

Որոց են ասացեալք բանքս այսոքիկ։

Մասն ինչ սորա գաբրիելի հրեշտա
կապետն է ասացեալ 'ի ժամու աւե
տեացն։ Մասն ինչ եղիսաբեթ է ասա
ցեալ 'ի ժամու յորովայնէ յորովայն
երկրպագութեն։ և զՄասն ինչ եկեղե
ցի է սահմանեալ. որ է աղօթք առ սր
բուհի Աստուածածինն։

Վասն էր ասեմք ողջոյն քեզ Մարիամ.
զկնի հայր մեր որ յերկինսն։

Վասնզի երանուհի կոյսն առաւել
համարձակութի ունի առ իւր միածին
որդին. նաև քաղցրագութ է 'ի վերայ
հօտի որդւոյն իւրոյ. նաև Տր մեր մաղ
թանաց նորա յաւէտ ունկնդիր լինի.
վս այնորիկ զկնի տէրունականաց աղօթից
զնա յաւէտ միջնորդ և բարեխօս արկա
նեմք՝ 'ի ձեռն աղօթիցս այսոցիկ. վասն
որոյ ամ քրիստոնէի զսա պարտ է ուսա
նիլ՝ և հանապազօր ասել։

Իսկ այլ աղօթս պարտ է աղօթել՝ թէ ոչ։

Պարտ է աղօթել առ ամենեսեան
սրբս. և զնոսա միջնորդս առնուլ 'ի ժամու
աղօթից. նաև յաւէտ առ մեր պահա
պան հրեշտակն. որոյ եմք յանձնեալք։

Quis dixit hæc verba?

Partem quandam horum Gabriel Archangelus dixit tempore annunciationis: partem Elisabeth dixit tempore de ventre in ventrem adorationis: & partem quandam Ecclesia definivit, quæ est oratio ad sanctam Dei genitricem.

Quare dicimus salutationem Mariæ post PATER NOSTER, qui es in cælis?

Quoniam beata Virgo magis libertatem loquendi habet apud suum unigenitum Filium: nec non dulcis misericors est super gregem Filij sui; atque Dominus noster petitiones ejus auribus percipit. Propterea post Dominicam Orationem, illam semper mediatricem & advocatam constituimus virtute Orationis hujus. Ideò cuilibet Christiano convenit hanc discere, & omni die recitare.

Ad alios Sanctos expedit orare, aut non?

Expedit orare ad omnes Sanctos, & illos mediatores recipere tempore orationis: necnon ad Angelum nostrum custodem, cui sumus commendati.

Գլուխ Չորրորդ

վասն

ՏԱՍՆ ԲԱՆԻՑ ՕՐԻՆԱՑՆ։

Ո՞րք անուանք են օրինացն բանից. զորս Ած ետ և
կամ քանի են որոց եղ գրեաց Ած։

Ելից. 20: 2, և այլ: Յօհա. 1: 17.

Տասն են բանք օրինացն Աստուծոյ, և ՚ի ձեռն Մովսէսի ետ ՚ի լերանն սինայի։

Որոց այժմ մեկնութիւն՝ ձե գրեցաք։

Առաջինն. Ես եմ Տէր Աստուած քո. և մի եղիցին քեզ այլ Աստուածք բաց յինէն. և մի առցես զանուն Աստուծոյ քոյ ՚ի վերայ սնոտեաց։

Երկրորդն. Մի արասցես քեզ կուռս ըստ ամենայն նմանութեան. յերկինս ՚ի վեր. և յերկիր ՚ի խոնարհ։

Երրորդն. յիշեա՝ զի սրբեսցես զօր շաբաթուն։

Չորրորդն պատուեա զհայր քո՝ և զմայր քո։

Հինգերորդն. Մի սպանաներ։

Վեցերորդն. Մի շնար։

Եօթներորդն. Մի գողանար։

Ութներորդն. Մի սուտ վկայեր զընկերէ քումմէ։

Իններ.

CAPUT QUARTUM
de
DECEM VERBIS
(f. PRÆCEPTIS) LEGIS.

Quot ſunt Legis verba, quæ Deus dedit?
Vel per quem dedit illa Deus?

Decem ſunt verba Legis Dei, & per Moſen dedit in monte Sina. Exod. 20. 2. &c. Joh 1, 17.

Dic nunc ſingulatim, ut ſciam?

Primum eſt: Ego ſum Dominus Deus tuus, & ne ſit tibi alius Deus præter me. neque ponas (f. aſſumas) nomen Dei tui ſuper vana.

Secundum: Ne facias tibi idolum juxta omnem ſimilitudinem, in cœlo ſurſum, & in terra deorſum.

Tertium: Memento ſanctificare diem Sabbathi.

Quartum: Honora patrem tuum, & matrem tuam.

Quintum: Ne occidas.

Sextum: Ne mœcheris.

Septimum: Ne fureris.

Octavum: Ne falſum teſteris de proximo tuo.

Իններորդն. Մի երդնուր սուտ յանուն Տեառն Աստուծոյ քոյ:

Տասներորդն. Մի ցանկար կնոջ ընկերի քոյ. և մի տան նորա. և մի ամ՟ իրաց որք նորա իցեն:

Մեկնեա զինչ պատուիրանս այսմ ըստ կարգին:

Առաջներորդ պատգամն ուսուցանէ մեզ՝ ճանաչել զԱստուած՝ որ է մեր արարիչ. և բացի նմանէ զայլոք ոչ ճանաչել. զի է ընդդէմ Աստուծոյ արարչի:

Երկրորդն ուսուցանէ մեզ՝ ոչ առնել կուռս դրօշեալս ըստ ամ՟ի նմանութ՟ե. թէ յերկինս ըստ կերպի աստեղաց. և թէ յերկրի ըստ ամ՟ի կերպի և նմանութ՟ե. զի է կռապաշտութ՟ի:

Երրորդն ուսուցանէ մեզ՝ զօր կիւրակէին պատուել՝ պարապելով միայն ՚ի գործս Ածայինս՝ և՚ի հոգևորս. իբրև կալ ՚ի մարմնաւոր գործոյ. և ոչ ըստ այլոց աւուրցն գործել՝ այլ զօրս զայս Տեառն նուիրել:

Չորրորդն ուսուցանէ մեզ՝ պատուել զծնողս կատարելապէս. և ըստ ամ՟ի կերպի մեծարել. և ոչ նեղել զնոսա՝ և մի իւիք իրօք: վ՟զի որոյ որք նեղեն զծնողս իւրեանց՝ նոցա մահու սպառնայ:

Հինգերորդն ուսուցանէ. մի լինել

Nonum: Ne perjures in nomine Domini Dei tui.

Decimum: Ne concupiscas uxorem proximi tui, neque domum ejus, neque omnia, quæ illius sint.

Explica mihi hæc nunc secundùm ordinem?

Primum præceptum docet nos cognoscere Deum, qui est noster conditor, & præter illum alios non cognoscere: quoniam est contra Deum creatorem.

Secundum docet nos non facere idola sculptilia juxta omnem similitudinem, sive in coelo secundùm formam stellarum, sive in terrâ secundùm omnem formam & similitudinem: quia est idololatria.

Tertium docet nos diem Dominicum venerari, vacando solùm operibus divinis & spiritualibus: abstinere à corporali opere, neque juxta alios dies operari, sed diem hunc Domino consecrare.

Quartum docet nos honorare parentes perfectè, & juxta omnem modum magnificare: neque coangustare illos, ne quidem ullis in rebus. Quapropter qui affligunt genitores suos, morte comminantur.

Quintum docet non esse manibus

ձեռներեց իւր ընկերին անիրաւութե-
զի մարդ ոչ է իշխան մահու և կենաց-
այլ Աստուած՝ որ է արարիչ . վասն որոյ և զիշխա-
նութիւն ունի մահու ։

Վեցերորդն ուսուցանէ՝ ոչ շնալ-
այսինքն , ընդ որում ոք ոչ է պսակեալ
խորհրդով եկեղեցւոյ՝ հեռացեալ 'ի նմա-
նէ . զի մի ապականեսցի խորհուրդ եկե-
ղեցւոյ ։

Եօթներորդն ուսուցանէ՝ . ոչ յափշ-
տակել զինչս ընկերին . թէ յայտնի՝ և
թէ ծածուկ . զի մի պարտական լիցի
նմա յաւուրն դատաստանի ։

Ութերորդն ուսուցանէ՝ ոչ վկայել
այնմիկ . որոյ ոչ է տեղեակ . զի է սուտ
վկայութիւն . քանզի ամ որ ոչ է եղեալ՝
սուտ է . որ վկայէ սուտ . զոչէն վկայէ .
վասն որոյ ինքեան դատապարտութիւն է ։

Իններորդն ուսուցանէ՝ ոչ երդնուլ
սուտ . զայս և Տէրն մեր Յիսուս Քրիս-
տոս արգելեաց ասելով . ամենևին ոչ երդ-
Մատ. 5. 34. նուլ . զի 'ի սմանէ ևս բազում չարք
յառաջգան . և խարդախութիւնք ընդ-
երկարս ։

Տասներորդն ուսուցանէ մեզ՝ զմերն
Եբր. 13. 5. մեզ բաւական համարիլ՝ և ոչ արկանել
զաչս 'ի ստացուածս ընկերին . առէրաց

հա

magnis contra proximum iniquitate: quia homo non eſt princeps mortis & vitæ, ſed Deus qui eſt conditor; ideò & poteſtatem habet mortis.

Sextum docet non adulterare, hoc eſt, cum quâ aliquis non eſt matrimonio junctus Sacramento Eccleſiæ, abſtinere inde, ne corrumpatur Sacramentum Eccleſiæ.

Septimum docet non rapere quicquam proximi, ſive manifeſtô ſive ſecretô, ut ne debitor fiat illi in die judicij.

Octavum docet non teſtari illud, cujus quis eſt inſcius: quoniam eſt falſum teſtimonium; nam quicquid non eſt factum, mendacium eſt. Qui teſtatur falſum, de nihilo teſtatur: quapropter ſub condemnatione eſt.

Nonum docet non perjurare: hoc & Dominus noſter Jeſus Chriſtus prohibuit, dicendo: Omninò non jurare. Mat. 5, 34. Quia ab hoc quoque multa damna promanant, & doli mutui.

Decimum docet nos exiſtimare, noſtrum nobis ſufficere, neque conjicere oculos in poſſeſſiones proximi, illasque Heb. 13, 5

ipſi

հանել զնա 'ի նմանէ․ որ է խափանելն զրկանք։

Գլուխ հինգերորդ․

յաղագս

ԵՕԹՆԱՆՑ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ․

Քանի՞ք են խորհուրդք եկեղեցւոյ․ նաև զինչ զօրութիւն ունին։

Եօթն են խորհուրդք․ եւ ամենեքեան են դեղք ընդդէմ մեղաց․ եւ ընձեռօղք շնորհաց․ այսինքն Առաջինն՝ Մկրտութիւն։ Երկրորդն Դրոշմն։ Երրորդն Հաղորդութիւն։ Չորրորդն՝ Ապաշխարութիւն։ Հինգերորդն․ Պսակն։ Վեցերորդն կարգ Քահանայութեն։ Եօթներորդն Վերջին օծումն։

Կամիմ զի մեկնեսցես համառօտիւ։

Մկրտութիւն է դեղք ընդդէմ սկզբնական մեղաց․ որով ազատիմք 'ի մեղացն ադամայ․որ սկզբնական ասի․ եւ լինիմք որդիք Այ՝ շնորհօք Տն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։

Օծումն որ է դրոշմն․ շնորհէ վերստին մեզ զօծումն Աստուածային․ զոր

կորոյս

ipsi eripere: id quod est propriè defraudatio.

Caput Quintum de SEPTEM SACRAMENTIS ECCLESIÆ.

Quot sunt sacramenta Ecclesiæ? Aut quam virtutem habent?

Septem sunt Sacramenta, & omnia sunt virtutes (s. remedia) contra peccata, & de gratiâ tractant, qualia sunt: 1. Baptismus. 2. Chrisma. 3. Eucharistia. 4. Pœnitentia. 5. Matrimonium. 6. Ordo Sacerdotij. 7. Extrema Unctio.

Cupio ut explices brevibus?

Baptismus est virtus (s. efficacia) contraria originali peccato, quô liberamur à peccato Adami, quod originale dicitur, & fimus filij Dei gratiâ Domini nostri Jesu Christi.

Unctio, quæ est Chrisma, donat denuò nobis unctionem divinam, quam amisit

կորոյս հինն ադամ’ի դրախտին. յորմէ օծմանէ զօրանամք ’ի հաւատս Տն Յի:

Իսկ Հաղորդուին կերակրէ զմեզ. և զօրացուցանէ. նաև է սպեղանի վիրաց մերոց. և հնարք ընդդէմ վիրացն մեղաց ներգործականաց:

Իսկ Խոստովանուին է հնար ընդդէմ ներգործականաց մեղաց. զի որքան սատանայ զմեզ գթեցուցէ’ի մեղս. մեք ևս այսու խորհրդով դարձցուք՝ և զղջասցուք. և զնոյն խոստովանութէ’ի մէնջ ի բաց թօթափեսցուք. սակս որոց բազմիցս կրկնել կարող է:

Իսկ Պսակն է հնար ընդդէմ շնութեան. զի որքան ոչ է պսակ առն և կնոջ՝ մերձաւորութի նոցին շնութի է համարեալ. իսկ պսակաւն բառնի շնութին ’ի միջոյ. և լինի ամուսնութի պա-
Եբր. ԺԳ: դ. տուական ըստ խրատու սրբոյն Պօղոսի:

Իսկ Քահանայուին է հնար ընդդէմ իշխանութեն սատանայի. և զօրութի Աջագործութեան. զի զիշխանութին զայն՝ զոր կորոյս ադամ ’ի դրախտին հնազանդելով սատանայի. վերստին շնորհեաց մեզ Քս մարդանալովն և կործանելովն զսատանայ:

Իսկ Վերջին օծումն ազատէ զմեզ ’ի

փոշէ

amisit vetus Adam in paradiso, à quâ unctione corroboramur in fide Domini Jesu.

Sed Eucharistia alit nos, & corroborat, necnon est emplastrum vulnerum nostrorum, ac potentia contra vulnera peccati actualis.

Confessio autem est remedium contra actuale peccatum: quia quantum Satanas nos cadere faciet (s. projiciet) in peccata: nos quoque hoc Sacramentô revertemur contriti, illumque Confessione à nobis procul dispellemus; propterea sæpè reiterari potest.

At Matrimonium valet contra fornicationem: quia quantum non est matrimonium viri & fœminæ, appropinquatio illorum fornicatio est existimata. Verùm matrimoniô tollitur fornicatio de medio, & fit conjugium honorabile, juxta disciplinam sancti Pauli. Heb. 13. 4

Sed Sacerdotium est efficacia, contraria potestati Satanæ, & virtus divinæ operationis, quia potestatem illam, quam amisit Adam in paradiso obediendo Satanæ, denuò donavit nobis Christus homo factus in perditionem Satanæ.

Extrema autem Vnctio liberat nos à pecca-

փոշետեսակ՝ և ՚ի ներելի մեղաց. որով և զառողջութն ընդունիմք հոգւոյ և մարմնոյ. և արժանանամք Աստուծոյ շնորհի: Նաև հնար է ընդդէմ մեղաց մոռացելոց՝ և զօրութիւն ընդդէմ սատանայի ՚ի վերջնում ժամանակի:

Գլուխ վեցերորդ

յաղագս

ԱԾԱՅՆՈՅ ԱՌԱՔԻ ՆՈՒԹԵԱՆՑ:

Որոնք են Աստուածային առաքինութիւնք.

Ա. Կորնթ. 13. 13: Երեք, այսինքն. Հաւատ. Յոյս. Սէր:

Օ՞ ընդէր են սոքա Աստուածային առաքինութիւնք:

Զի հաւատովն հաւատամք յԱծ. և ճանաչեմք զնա ամենազօր և ստեղծիչ լեալ: Յուսով ակնունիմք ողորմութե նորա, և նախախնամութե. զի յոյս է սոյզ ակնկալութն կենացն յաւիտենից: Եւ ՚ի սոցունց յառաջագայն սէրն, որով և սիրեմք զնա վասն բարերարութեան նորին:

Որոնք են գլխաւորքն այս բարոյական առաքինութ:

Չորք: Խորագիտութիւն: Ճշմարտութիւն:

բարե

peccatis minutis, (propr. pulveris speciem referentibus,) & veniali peccato, quô & sanitatem recipimus animæ & corporis, & efficimur digni divinâ gratiâ: necnon remedium est contra peccata oblivioni tradita, & virtus contraria Satanæ in ultimo tempore.

Caput Sextum
de
DIVINIS VIRTUTIBUS.

Quot sunt divinæ Virtutes?

Tres sunt: Fides, Spes, Charitas. 1. Cor. 13. 13.

Quomodo sunt illæ divinæ Virtutes?

Quia Fide credimus in Deum, & agnoscimus illum omnium fortissimum, & Creatorem exsistentem. Spe exspectamus misericordiam illius, atque providentiam: quia spes est vera exspectatio vitæ æternæ; & ab hisce promanat Charitas, quâ & diligimus illum ob beneficentiam suam.

Quot sunt Virtutes, quæ movent Spem?

Quatuor: Prudentia, Veritas, Bona ordina-

Բարեկարգութիւն. և Զօրութիւն:

Վասն էր կոչին շարժմունք յուսոյ:

Վասնզի են գլուխք՝ և աղբիւրք ամենից բարեաց գործոց:

Որքա՞ն են պարգեւք Հոգւոյն սրբոյ:

Եսայ. Եօթն. այսինքն, Իմաստութիւն,
ԺԱ: 2. 3. Հանճար. Խորհուրդ. Զօրութիւն.
Գիտութիւն. Ածպաշտութիւն. և
Երկիւղ Աստուծոյ:

Քանի՞ք են գործք ողորմութեան. որք ՚ի ձեռս
տան գան յատեանն դատաստանին:

Մատթ. Եօթն. այսինքն. Կերակրել զքաղ
ԻԵ: 35. և ցեալս. Արբուցանել զծարաւեալս:
ա՚ն Զգեցուցանել զմերկս: Ժողովել զօ
տարս: Տեսանել զհիւանդս: Այցա
նել բանտելոց: Թաղել զմեռեալս:

Այսոքիկ են գործք մարմնաւոր ողոր
մութեան:

Կան և գործք հոգեւոր ողորմութեան. զորս
պարտիս առնել:

Այո՛ կան այլեւս եօթն գործք հոգեւոր
ողորմութեան Այսինքն. Խրատել զերկ
միտսն: Առաջնորդել ադիտաց: Կշ
տամբել զմեղաւորս: Մխիթարել զտրտ
մեալս: Թողուլ զպարտս: Յանձնառ
նուլ զվիշտս: Աղաչել զԱծ վ. կենդա
նեաց և մեռելոց. և վ. մեղաց:

Գլուխ

ordinatio (f. Temperantia,) & Fortitudo.

Quare vocantur motiones Spei?

Quoniam sunt capita, & fontes omnium bonorum operum.

Quot sunt Dona Spiritus Sancti?

Septem sunt: Sapientia, Intelligentia, Consilium, Fortitudo, Scientia, Pietas, & Timor Dei. Jes. 11, 2. 3

Quot sunt opera Misericordiæ, quæ commemorantur in die judicij?

Septem sunt: Cibare esurientes. Potum dare sitientibus. Vestire nudos, Colligere peregrinos. Visitare ægrotos. Visitare in carcere detentos. Sepelire mortuos. Mat. 25, 35. &c.

Hæc sunt opera Corporalis Misericordiæ.

Sunt ne & opera Spiritualis Misericordiæ, quæ dicere tibi expedit?

Ita, sunt alia septem opera Spiritualis Misericordiæ, nempe Admonere dubitantes. Ducere ignorantes. Increpare peccatorum amantes. Consolari mœstos. Dimittere debita. Tolerare afflictiones. Deprecari Deum pro vivis & mortuis, ac pro peccatis.

CAPUT

Գլուխ եօթներորդ

վասն

ՍԿԶԲՆԱԿԱՆ ԵՒ ՆԵՐԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵՂԱՑ:

Ո՞րքան են տեսակք մեղաց:

Երկու. այսինքն Սկզբնական. և Ներգործական: Իսկ ներգործականն յերիս բաժանի. այսինքն. Փոշեմանեակ. Ներելի: և Մահացու: և Դարձեալ յերիս բաժանի. Խորհրդով. Բանիւ. և Գործով:

Ո՞րն է մեղքն Սկզբնական:

Սկզբնական մեղք է. զոր ՚ի նախահօրէն մերմէ սերեալ ունիմք ամենեքեան. որ ջնջի մկրտութե՛ սրբոյ աւազանին. զորս առացաք յառաջ. վա՛ այսորիկ առ հասարակաբար առ ամենեսեան բերի՝ ոչ առաւելաւ և ոչ նուազ, այլ միապէս: քանզի որոյ և մկրտութեան շնորհ միապէս առ ամենեսեան տարածանի. և մաքրէ զմեզ ՚ի մեղաց անտի:

Ո՞րք են և Ներգործական մեղքն:

Ներգործական մեղք է. որ ոչ առհասարակաբար տարածանի առ ամենեսեան. այլ առ այն միայն. որ գործէ զմեղս. վա՛

որոյ

Caput Septimum
de
ORIGINALI, ET ACTUALI PECCATO.

Quot sunt genera peccatorum?

Duo sunt, Originale, & Actuale. sed Actuale in tria dividitur, nempe in Minutum, (propr. pulveris speciei simile,) Veniale, & Mortale. Ac iterum in tria dividitur, quæ fiunt Consilio, Verbo, & Opere.

Quodnam est peccatum Originale?

Originale peccatum est, quod à primo Parente nostro generatum habemus omnes, quod deletur baptismo sancti lavacri, quod diximus suprà. Ideò communiter ad omnes affertur, (s. propagatur,) non magis neque minùs, sed æqualiter; ac propterea baptismi gratia æqualiter ad omnes extenditur, & purgat nos à peccatis illinc.

Quodnam est Actuale peccatum?

Actuale peccatum est, quod non communiter extenditur ad omnes, sed ad illum solùm, qui operatur peccatum.

որոյ և խոստովանութիւն թողութեան այնմ միայն լինի. որ զղջայ. և խոստովանի. իսկ այնք՝ որք ոչ զղջան՝ և ոչ խոստովանին. ոչ առնուն զթողութիւն մեղաց: Սակս այնորիկ խոստովանութիւն իբազմիցս է սահմանեալ ՚ի Տէ Յէ: քանզի բազմիցս մեղանչեմք. վասն որոյ բազմիցս պարտիմք զղջալ և խոստովանիլ: Իսկ մկրտութիւնն մի անգամ լինի. քանզի՝ սկզբնական մեղքն մի է՝ և ոչ բազմիցս կրկնի:

Որ է մահացուն մեղքն:

Մահացուցանող մեղք է. որ հակառակ կայ սիրոյն Աստուծոյ. և յետոյ ընկենու զհոգին ՚ի զթութենէն Աստուծոյ. և պարտական առնէ յաւիտենականաց տանջանացն:

Որ է ներելի մեղք:

Ներելի մեղք է. որ ոչ կայ հակառակ սիրոյն Աստուծոյ. և ոչ յետոյ ընկենու զհոգին ՚ի զթութենէն Աստուծոյ: և ոչ է պարտական յաւիտենականաց տանջանացն. բայց ոչ է հաճոյ Այ. որև ոչ է կամաւն Այ. և պակասեցուցանէ զջերմութիւն սիրոյն. վն այն պարտ է յոյժ կեանս քաւել. քան թէ երթալ ՚ի քաւարանն. որ է այն կեանքն:

Որ

Quapropter & confeſſione remiſſio illi tantùm fit, qui contritus confitetur: illi verò, qui non conteruntur, neque confitentur, non accipiunt remiſſionem peccatorum. Idcirco confeſſio multoties eſt ordinata à Domino Jeſu: ſæpè enim peccamus; ideò ſæpè obligamur cordis dolore conteri, & confiteri. Baptiſmus autem ſemel fit: etenim Originale peccatum unum eſt, neque ſæpius reiteratur.

Quodnam eſt Mortale peccatum?

Mortale peccatum eſt, quod reſiſtit charitati Dei, & retrorſum projicit animam à miſeratione Dei, ac reum facit æternorum cruciatuum.

Quodnam eſt Veniale peccatum?

Veniale peccatum eſt, quod non reſiſtit charitati Dei, neque retrorſum projicit animam à miſeratione Dei, nec eſt reum æternorum cruciatuum: verùm non placet Deo, neque eſt voluntate Dei, & diminuit deſiderium charitatis; quapropter expedit in hac vita expiare, quàm ire in Purgatorium, quod eſt illa vita.

Որո՞նք են մեղք գլխաւորք. որք են սկզբնաւորք ամենայն մեղաց: Որք և մահացուք ասին:

Եօթն՝ են՝ այսինքն. Հպարտութիւն, Նախանձ. Բարկութիւն. Ագահութիւն. Ծուլութիւն. Որկրամոլութիւն. Բղջախոհութիւն:

Որո՞նք են մեղք ընդդէմ Հոգւոյն սրբոյ:

Վեց. այսինքն: Յուսահատութիւն՝ ի կենացն յաւիտենականաց: Ինքնահաճութիւն: Կամապաշտութիւն: Ընդդիմանալ Ճշմարտութեան: Նախանձ պատուոյ: Ի մեղս մեռանիլ. կամ Անզղջութիւն:

Որո՞նք են մեղք՝ որք մեղք խնդրեն վրէժ յԱստուծոյ:

Չորս. այսինքն. Անմեղ սպանումն: Արուագիտութիւն: Զրկանք աղքատաց: Հատանել զվարձս մշակաց: չորքս այսոքիկ են սարսափելիք:

Գլուխ Ութերորդ

յաղագս

ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆՑ

Որո՞նք են առաքինութիւնք գլխաւորք ընդդէմ սոցա:

Դարձեալ Եօթն են: այսինքն. Խոնարհութիւն ընդդէմ Հպարտութեան: Բարեհաճու

Quot sunt peccata capitalia, quæ sunt principia omnium peccatorum, quæ & mortalia dicuntur?

Septem sunt hæc ipsa: Superbia. Invidia. Ira. Avaritia. Acedia. Gula. Libido.

Quot sunt peccata contra Spiritum sanctum?

Sex illa sunt: Desperatio de vita æterna. complacentia de seipso. Voluntatis adoratio. Impugnatio veritatis. Invidia honoris (sc. proximi.) In peccatis mori, vel sine contritione.

Quot sunt peccata, quæ semper postulant vindictam a Deo?

Quatuor, quæ sunt: Innocens homicidium. Masculorum cognitio. Oppressio pauperum. Defraudatio mercedis operariorum. Quatuor hæc sunt formidanda.

Caput Octavum de VIRTUTIBUS.

Quot sunt Virtutes principales contraria hisce?

Iterum Septem sunt, nempe Humilitas, contraria superbiæ. Benevolentia,

Համբերութիւն ընդդէմ նախանձու ։ Հեզութիւն ընդդէմ բարկութեան ։ Առատաբարութիւն ընդդէմ ագահութեան ։ Արիութիւն ընդդէմ ծուլութեան ։ Պահացողութիւն ընդդէմ Որկրամոլութեան ։ Ողջախոհութիւն ընդդէմ բղջախոհութեան ։

• Բանք են ահագագոյնք մարդկան՝ յորս խորհելով ՚ի մեղաց զգուշասցին ։

Չորք. այսինքն ։ Առաջինն՝ մահն ։ Երկրորդն՝ Ահեղ դատաստանն ։ Երրորդն՝ Դժոխքն ահագին ։ Չորրորդն՝ Արքայութիւն անճառ ։

Որով է նորոգել մարդ պահել զինքն ՚ի մեղս Լ.Տ.

Աղօթիւք. զի առաքեսցէ զաղօթս Աստուածամօրն. և մեզ խորհեսցի զհոգեւ տասան յանձնառուիկ անօրէնութիւն քն. և զնոցին աղօթսն. և զկեանս Տն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ։

Գլուխ Երկրորդ

յաղագս

ԴԻՏՈՒԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ՈԳՒՈՅՆ ՎԵՋ ԵՌԵԻՌՄԻՆ

Այս են հոգեւորական անօրէնութիւնք. Հինգ ուրախութեան են. այսինքն.

contraria Invidiæ. Mansuetudo, contraria Iræ. Liberalitas, contraria Avaritiæ. Diligentia, contraria Acediæ. Temperantia, contraria Gulæ. Castitas, contraria Libidini.

Quot sunt terrorem incutientia hominibus, quæ meditando à peccatis desistunt?

Quatuor sunt hæc ipsa: Primum, Mors. Secundum, Judicium formidabile. Tertium, Infernus terribilissimus. Quartum, Regnum ineffabile.

Quibus poterit homo conservare seipsum in Charitate Dei?

Hisce, ut recitet Orationem Dei genitricis, & semper meditetur quindecim commendationes mysteriorum (s. dispensationum) Christi, illorumque precationes, atque vitam Domini nostri Jesu Christi.

CAPUT NONUM de SEDULA ATTENTIONE AVE MARIA.

Quænam sunt quindecim illa Mysteria?

Quinque sunt ad gaudium pertinentia:

 nempe

ինքն. Առաջին Աւետիքն: Երկրորդն Ող
ջոյն Եղ՚իսաբեթի: Երրորդն՝ Ծնունդն
Տ̃ն: Չորրորդն Ընծայիլն ՚ի տաճարին:
Հինգերորդն՝ Տրամաբանելն Յ̃ի ընդ
վարդապետացն երկոտասանամեայ:

Հինգ և այլ տրտմութե̃: Առաջինն՝
Աղօթելն ՚ի պարտիզին: Երկրորդն.
Ձաղկելն: Երրորդն՝ Փշով պսակելն:
Չորրորդն՝ Բառնալն խաչին: Հինգ
երորդն. Մեռանելն փրկչին ՚ի խաչին.
և Թաղելն:

Հինգ և փառաւորութե̃ վերջին:
Առաջինն Յարութի̃ն Տ̃ն: Երկրորդն
Համբարձումն: Երրորդն՝ Գալուստ Հո
գւոյն սրբոյ: Չորրորդն՝ Վերափոխումն
Ածածնի: Հինգերորդն՝ Թագիւ պսա
կումն նորին:

Գլուխ Տասներորդ՝

ՅԱՂԱԳՍ ՊԱՏՈՒԻՐԱ ՆԱՑ ԵՒ ԻՆՆ ԵՐԱ ՆՈՒԹԵԱՆՑ ՍՐՐ ՐՈՅ ԱՒԵՏԱՐԱ ՆԻ ՆԵԽՄԱ ՄԱՆՑ ՀՈԳՒՈՅ:

Քանզի են պատուիրանք աւետարանականք:

Մատթ. 22:37. և այլ. Մարկ. 12. 30. 31. Երկու: Առաջինն։ Սիրեսցես զՏ̃ր Աստուած

nempe Primum, Annunciatio. Secundum, Salutatio Elisabeth. Tertium, Nativitas Domini. Quartum, Oblatio in templo. Quintum, Disputatio Jesu cum Doctoribus, duodecim annos nati.

Quinque etiam alia ad dolorem pertinent: Primum, Oratio in horto. Secundum, Flagellatio. Tertium, Spinea Coronatio Quartum, Gestatio Crucis. Quintum, Mors Redemptoris in Cruce, & Sepultura.

Quinque & ad gloriam pertinentia sunt ultima: Primum, Resurrectio Domini. Secundum, Ascensio. Tertium, Adventus Spiritûs sancti. Quartum, Assumptio Dei Genitricis. Quintum, Coronâ Coronatio illius.

CAPUT DECIMUM de MANDATIS, ET NOVEM BEATITUDINIBUS SANCTI EVANGELII, ET PARTIBUS ANIMÆ.

Quot sunt mandata Evangelica?

Duo: Primum, Diliges Dominum Deum Matth 22, 37. &c. Marc. 12, 30, 31.

Աստուած քո՝ յամ սրտէ քումմէ՝ և յամ անձնէ քումմէ. և յամ զօրութենէ քումմէ՝ և յամ մտաց քոց։ Երկրորդն սէրեսցես զընկեր քո իբրև զանձն քո։

Որոնք են երանութիւնք աւետարանականք։

Մատթ. 5.3. և այլ.

Ինն են։

ա Երանի աղքատաց հոգւով՝ զի նոցա է արքայութիւնն երկնից։ բ Երանի սգաւորաց՝ զի նոքա մխիթարեսցին։ գ Երանի հեզոց՝ զի նոքա ժառանգեսցեն զերկիր։ դ Երանի որք քաղցեալ և ծարաւի իցեն արդարութեան՝ զի նոքա յագեսցին։ ե Երանի ողորմածաց՝ զի նոքա զողորմութիւն գտցեն։ զ Երանի այնոցիկ՝ որք սուրբ են սըրտիւք. զի նոքա զԱստուած տեսցեն։ է Երանի խաղաղարարաց՝ զի նոքա որդիք Աստուծոյ կոչեսցին։ ը Երանի որք հալածեալ իցեն վասն արդարութեան՝ զի նոցա է արքայութիւն երկնից։ թ Երանի է ձեզ՝ յորժամ նախատեցեն զձեզ՝ և հալածեսցեն. և ասիցեն զամենայն բան չար զձէնջ սուտ վասն իմ. ցնծացէք և ուրախ լերուք՝ զի վարձք ձեր բազում են յերկինս։

Որոնք են մասունք հոգւոյ։

Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua, & ex tota mente tua. Secundum, Diliges proximum tuum ſicut teipſum.

Quot ſunt Beatitudines Evangelicæ?

Novem ſunt. Matt. 5,3, &c.

1. Beati pauperes (ſ. Benè ſit pauperibus) ſpiritu: quoniam illorum eſt regnum cœlorum. 2. Beati lugentes: quia ipſi conſolabuntur. 3. Beati mites: quoniam ipſi poſſidebunt terram. 4. Beati qui eſurientes & ſitientes ſint juſtitiam: quia ipſi ſaturabuntur. 5. Beati miſericordes: quoniam illi miſericordiam conſequentur. 6. Beati qui mundi ſunt cordibus: quoniam illi Deum videbunt. 7. Beati pacifici: quia ipſi filij Dei vocabuntur. 8. Beati qui perſecutione affecti ſint propter juſtitiam: quia ipſorum eſt regnum cœlorum. 9. Beati eſtis, (ſ. Benè eſt vobis,) quum probris affecerint vos, & perſecuti fuerint, & dixerint omne verbum malum de vobis, mendacium propter me. Exſultate, & læti eſtote: quoniam merces veſtra multa eſt in cælis.

Quot ſunt partes Animæ?

յորինչէ զերկինս և զերկիր. և զամ̃ ինչ՝ որ
'ի նմ̃. որ է բոլորին աշխարհս

Պատճառ երկրորդ բանին :

Հաւատամ միշտ 'ի Յս̃ Քս̃ յորդին
Այ̃. 'ի Հօրէ միածին : Զի է ծնեալ
'ի նորին Հօրէ յառաջ քան զամ̃ յաւի
տեանս. և է Այ̃ յաւիտենից անփոփոխելի.
ամենակարօղ. և ստեղծօղ. և Տր̃ ամենից
գոյից. որպէս է Հայր :

Պատճառ երրորդին բանի :

Հաւատամ, զի Յս̃ Քս̃ ճշմարիտ
Այ̃ է. և ճշմարիտ մարդ: զի էառ զմար
մին բանական յամենօրհնելոյ սրբու
հւոյ կուսէն Մարիամայ զօրութեամբ
Եբր. 7. Հոգւոյն սրբոյ : Այնպէս ծնեալ 'ի մօրէ
3. անհայր. որպէս 'ի Հօրէ անմայր :

Պատճառ չորրորդի բանին :

Հաւատամ, զի Յս̃ Քս̃ վասն շա
1. Պետ. հելոյ զաշխարհս. Իւրով պատուական
1. 19. արեամբն ազատեաց զմեզ: չարչարեցեալ
'ի հրէից իններքոյ պոնտացւոյ պիղատո
սի. և տանջեցեալ: Պսակեցեալ փշօք՝
Կող. 2. բևեռեցեալ 'ի խաչափայտին՝ և մեռեալ:
14. իջուցեալ 'ի խաչէն՝ և թաղեցեալ 'ի
նորում գերեզմանի :

Պատճառ հինգերորդին բանի :

Հաւատամ. զի Տր̃ մեր Յիսուս

ex nihilo cœlum & terram, ac quicquid est in illis, nempe universum mundum.

Refer secundum verbum.

Ego credo semper in Iesum Christum, in Filium Dei, ex Patre unigenitum: quia est genitus ex eodem Patre longè ante omnia secula. Et est Deus æternitatum infinitarum: omnipotens, ac creator, & Dominus omnium rerum, sicut est Pater.

Commemora tertium verbum.

Ego credo Iesum Christum esse verum Deum, & verum hominem: quoniam assumpsit corpus rationale de omnium benedictâ sancta virgine Maria, virtute Spiritûs sancti; illo modo genitus est ex matre sine patre, sicut ex patre sine matre. Hebr.7,3.

Declara quartum verbum

Ego credo Jesum Christum, mundi lucrandi causâ, suo pretioso sanguine 1. Pet.1, liberasse nos, passum à Judæis sub Pon- 19. tio Pilato, & flagellatum, coronatum spinis, clavis affixum in cruce lignea, Col.2.14. & mortuum, demissum de cruce, ac sepultum in novo sepulchro.

Recita quintum verbum.

Ego credo Dominum nostrum Jesum Chri-

Քս̃ երբ մեռաւ՝ փութանակի Հոգւովն
էջ 'ի դժոխս. 'ի տեղին ուր ս̃ք հարքն
կային արգելեալք. իսկ մարմնովն եդաւ
'ի գերեզմանի: Եւ յերրորդ աւուր յա
րուցեալ՝ յաւուր կիւրակէի փառաւորա
պէս. հօր զօրութ̃բ:

Յօդուածս եօթներորդ բանն:

Գործ. 1. 3. Եւ հաւատամ՝ զի Յս̃ Քս̃ յետ յարու
թե̃ն յաւուրս քառասուն յայտնեցաւ
աշակերտաց իւրոց՝ վս̃ հաստատութե̃
և ճշմարտութեան յարութե̃ն: զկնի
աւուրց քառասնից համբարձաւ յեր
կինս՝ 'ի վերոյ քան զա̃մ երկինս. և նստաւ
ընդ աջմէ Այ̃ Հօր ամենակարողի. գե
րազանցեալ քան զա̃մ դասս հրեշտակաց:
Եւ հաւատամ է փառացն Հօր նոյնպէս
Տր̃ և խնամօղ ամենեցուն տեղծողա
ծոց:

Յօդուածս ութներորդն բան:

Եւ հաւատամ. զի Տր̃ մեր Յս̃ Քս̃.
Մատթ. 'ի կատարածի աշխարհիս || գալոց է յեր
25. 31. կնից. մեծ և հզօր զօրութ̃բ՝ և իշխա
նութ̃բ՝ և փառօք Հօր դատել զմարդիկ.
Հռոմ. 2. || և հատուցանել ամենեցուն ըստ գոր
6. ծոց: չարաց և բարեաց:

Յօդուածս իններորդն բան:

Եւ հաւատամ 'ի ս̃բ Հոգին. որ է
'ի

Christum, quando mortuus est, festinanter animâ descendisse ad inferos, in locum, ubi sancti Patres erant detenti: corpore autem positum fuisse in sepulcro, & tertio die resurrexisse, die scil. Dominico gloriosè, fortem potentia.

Explica sextum verbum.

Ego credo Jesum Christum post resurrectionem dies quadraginta apparuisse discipulis suis, ob confirmationem & veritatem resurrectionis: post dies quadraginta ascendisse in cœlum, longè super omnes cœlos, & sedisse ad dextram Dei Patris omnipotentis, transcendentem omnes choros Angelorum, & æqualem gloriæ Patris: eodem modo Dominum ac protectorem omnium creaturarum. Act.1,3.

Narra septimum verbum.

Ego credo, quòd Dominus noster Jesus Christus in fine mundi venturus sit de cœlo, magnus & fortis virtute ac potestate, gloriâ Patris judicare homines, atqué retribuere omnibus secundùm opera, mala & bona. Mat.25,31. Rom.2,6

Explana octavum verbum.

Ego credo in sanctum Spiritum, qui est

ex

'ի սրբոյ երրորդութենն. էակից Հօր՝ և փառակից Որդւոյ. գոյակից և բնութենակից երրեակ անձն երրորդութենն։ Ած յաւիտենական և Տր ամենեցուն. որպ Հայր և Որդի։

Պատճառ իններորդին բանի։

Ես հաւատամ նոյնպէս՝ զի մի է կաթուղիկէ և առաքելական սբ եկեղեցի
Մտթ. հիմնեալ 'ի Քէ, ‖ի վր վիմին պետրոսի
16. 18. առաքելոյ։ Որ է ժողովարան ամ ուղղա
Մտթ. փառաց քրիստոնէից. որք են ‖միաբանեալք
28. 19. յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սըրբոյ. և խոստովանին զհաւատս Տն մերոյ Յի Քի ըստ հարցն սրբոց։

Վասն էր անուանի կաթուղիկէ։

Վն այն սբ ասի և կաթուղիկէ. զի ունի գլուխ զՔն. և զանդամս բազումս զընդհանուր հաւատացեալս Քի, ներպարունակեալ յինքեան՝ և զխորհուրդս փրկականս։ Վն այն անուանի կաթուղիկէ. այսինքն համատարակաց պարունակօղ։

Վասն էր ասի հաղորդութիւն սրբոց։

Ասի մասնաւորութի աղօթից՝ և բարեաց գործոց. որք լինին 'ի սուրբ եկեղեցւոջ՝ ըստ անձին։ Քանզի՝ մի անդամն անձին զիւրոյ գործոյ զշահաւէտութին պարգևէ այլոց անդամացն. կարե

ex ſancta Trinitate, ejusdem exſiſtentiæ particeps cum Patre, & gloriæ cum Filio, ſubſtantiæ & naturæ ejusdem conſors: tertia perſona Trinitatis, Deus æternus, ac Dominus omnium, ſicut Pater, & Filius.

Narra nonum verbum.

Ego credo ſimiliter unam eſſe Catholicam & Apoſtolicam ſanctam Eccleſiam, fundatam in Chriſto ſuper petram Apoſtolum Petrum: quæ eſt congregatio omnium orthodoxorum Chriſtianorum; qui ſunt baptizati in nomine Patris, & Filii, & S. ſancti, ac profitentur Fidem Domini noſtri Jeſu Chriſti juxta Patres ſanctos. Mat. 16, 18. Mat. 28, 19.

Quare vocatur ſancta, & Catholica?

Propterea Sancta vocatur, & Catholica: quia habet caput Chriſtum, ac membra multa, univerſales fideles Chriſti, contentos in illâ, & Sacramenta ſalutaria; ideò vocatut Catholica, h. e. Univerſalia complectens.

Quare dicitur communio ſanctorum?

Dicitur participatio orationum, & bonorum operum, quæ fiunt in ſancta Eccleſia ſecundùm perſonam: nam unum membrum perſonæ de ſuo effectu utilitatem impertitur alijs membris, auxilium

կցելով նոցին աննախանձաբար։

Ճ՛առեա չորասաներորդ բանն։

Ես հաւատամ, զի 'ի մէջ եկեղեցւոյն է ճշմարտապէս թողութիւն մեղաց. մինչոր գութք որքոյ խորհրդոյ խոստովանութեան։ Զոր ընկալեալ մարդիկ՝ ատատալ զհաշիւն մեղանաց իւրեանց հանդերձ զղջմամբ։ Եւ ազատիլ 'ի պարտուցն յանցանաց։

Պատմեա հնգետասաներորդ բանն։

Ես հաւատամ՝ զի զկնի վախճանի աշխարհիս այսորիկ՝ ամենեցուն ննջեցելոց մարմինք յառնելոց են միաւորութբ ընդ հոգւոց իւրեանց։ Եթէ բարեաց՝
2․ Տիմ․ 4․ 8․ և եթէ չարաց՝ ‖ առ ի ընդունել զհատուցումն իւրեանց յարդար դատաւորէն։

Ճառեա վեշտասաներորդ բանն. որ է [illegible]։

Ես հաւատամ. զի բարի քրիստո-
Մատթ. 25․46․ նեայքն ‖ երթան 'ի կեանսն յաւիտենից.
որ է արքայութիւն երկնից՝ լի ամ՟ երանութբ։ Իսկ չարքն և անհաւատքն 'ի կորուստն յաւիտենից. որ է դժոխքն. լի ամենայն թշուառութբ՝ և ամենակերպ տանջանօք։

Զինչ նշանակէ զկնի ասէն Ամէն։

Սովորութի է մարդոյ. զի զկնի հաւա-

նելոյ

lium ferendo illis sine invidia.

Recita decimum verbum.

Ego credo in sancta Ecclesia esse verè remissionem peccatorum, mediatione sancti Confessionis Sacramenti, quod receperunt homines hîc reddere rationem peccatorum suorum simul cum contritione, & liberari à debitis delictorum.

Narra undecimum verbum.

Ego credo post finem mundi hujus omnium dormientium corpora resurrectura esse unitione cum animabus suis, sive bonis sive malis, accipere retributionem à justo judice. 2. Tim. 4. 8.

Refer duodecimum verbum, quod est ultimum.

Ego credo bonos Christianos ituros esse in vitam æternam, quæ est regnum coelorum, plenum omnis beatitudinis: malos autem & infideles in perditionem æternam, quæ est infernus, plenus omni ærumna, & omnimodis cruciatibus. Mat. 25. 46.

Quid significat vox Amen?

Utitur eâ homo, quandò post assen-

նելոյ երեն՝ և ընդունելոյ՝ ասել զբառս զայս՝ որ նշանակէ. եղիցի. կամ այո:

Գլուխ Երրորդ
վասն
ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹԻՑ:

Գիտե՞ս զՀայր մեր որ յերկինս:

Այո՛ գիտեմ:

Ո՞վ է ուսուցեալ զաղօթս զայս:

Տէրն մեր Յս̃ Քս̃ է ուսուցեալ. վասն որոյ՝ և աղօթք Տէրունի զսա անուանեմք: Սակս որոյ ամ̃ քրիստոնէից պարտական է ուսանել. ընդ նմին և զՀաւատամքն. և զողջոյն քեզ Մարիամն:

Ո՞րպէս ասի Տէրունական աղօթքն:

Մտթ. Հայր մեր որ յերկինս ես: սուրբ եղիցի
6. 9. և անուն քո: եկեսցէ արքայութիւն քո: եղի
այլ: ցին կամք քո որպէս յերկինս և յերկրի:
զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այս
օր: և թող մեզ զպարտիս մեր: որպ և մեք
թողումք մերոց պարտապանաց: և մի տա
նիր զմեզ ՚ի փորձութիւն. այլ փրկեա
զմեզ ՚ի չարէ:

Զի՞նչ ծանուցանէն մեզ աղօթքս այսոքիկ.

ասա համառօտագոյն:

Ամենայն ինչ՝ որ մեզ հարկաւոր է՝

եթէ

sum rei, & receptum profert dictionem hanc, quæ significat: verè fiat, vel, Ita sit.

Capvt Tertium
de
DOMINICA ORATIONE.

Scisne PATER NOSTER, *qui es in cælis?*

Ita, Scio.

Quis dixit Orationem hanc?

Dominus noster Iesus Christus dixit: quapropter & Orationem Dominicam hanc vocamus; quâ discendâ omnes Christiani necesse habent, cum Fide Apostolorum, & Salutatione Mariæ.

Quomodo dicitur Dominica Oratio?

Pater noster, qui in cœlis es, sanctum sit nomen tuum. Veniat regnum tuum. Fiat voluntas tua, sicut in cœlo, & in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodiè. Et remitte nobis debita nostra, sicut & nos remittimus nostris debitoribus. Et ne inducas nos in tentationem: sed libera nos à malo. Mat. 6, 9. &c.

Quid indicat nobis Oratio hæc, dic brevissime?

Omne id, quodcunque nobis necessa-

եթէ հոգևոր․ և եթէ մարմնաւոր․ ուսուցանէ խնդրել․ որք են եօթն բանք ։

Ոյք են՝ ասա ի բաց թողէ՝ զի կերպացից ։

Առաջին է՝ Հայր մեր որ յերկինս ես․ Որով զԱծ Հայր կոչելով մեզ՝ զմեզ որդիս նորա կացուցանեմք ։
Երկրորդն՝ սուրբ եղիցի անուն քո ։ Որով խնդրեմք զանուն իւր սուրբ, սուրբ առնել ՚ի մէջ մեր բարի գործով․ և ոչ օտարացուցանել զմեզ յիւր սուրբ անուանէն մեղաւորութեամբ, և անառակ գնացիւք։ Երրորդն՝ եկեսցէ արքայութիւն քո։ Որով զարքայութիւն Աստուծոյ խնդրեմք առ մեզ մերձեցուցանել՝ և ընդ մեզ պահել․ և ոչ ՚ի մէնջ հեռացուցանել։ Չորրորդն եղիցին կամք քո․ որպէս յերկինս և յերկրի։ Որով խնդրեմք զկամս նորա․ զի որովք կամօք զերկինս և զերկիր յոչէութենէ ՚ի յէութիւն էած․ և զարդարեաց․ և զպիտոյս նոցա պատրաստեաց․ նոյնպէս և զմեր պիտոյսն հոգասցէ․ և զմեզ անկարօտս արասցէ ։ Հինգերորդն․ զհաց մեր հանապազորդ՝ տուր մեզ այսօր։ Որով զկարիս և զպիտոյս մեր հանապազորդական պահանջեմք առ․ որպէս յերեկն և յե

ռանդն

rium est, sive spirituale, sive corporale docet petere: quæ sunt septem verba (s. petitiones.)

Quænam sunt, recita singulatim, ut sciam?

Primum est, Pater noster, qui in cœlis es: quô Deum Patrem vocando nos, nos filios illius constituimus.

Secundum, Sanctum sit nomen tuum: quô petimus nomen suum Sanctum Sanctificare super nostrum bonum opus, neque alienare nos à suo sancto nomine, peccati amore, & luxuriosis gressibus. Tertium: Adveniat regnum tuum. Quô regnum Dei petimus ut ad nos appropinquare faciat, & nobiscum custodire, neque à nobis procul sejungere. Quartum: Fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terrâ. Quô petimus voluntatem ejus: quoniam quâ voluntate cœlum & terram ex nihilo in effectum produxit, & ornavit, ac necessaria illorum præparavit: similiter & nostra necessaria procurabit, & nos haud indigos efficiet. Quintum: Panem nostrum quotidianum da nobis hodiè. Quô necessaria, & quæ nobis opus sunt, ad singulos dies pertinentia petimus dari, sicut heri & nudius

 ter-

ւանդն՝ եւ ոչ ամփոփել՚ի մէնջ սակս անարժանութեան մերոյ։ Վեցերորդն՝ եւ թող մեզ զպարտիս մեր՝ որպէս եւ մեք թողումք մերոց պարտապանաց։ Որով խնդրեմք յԱստուծոյ յանցանաց մերոց՝ եւ սղալանաց զներումն, եւ զթողութիւն. բայց եւ մեք պարտիմք մերոց յանցաւորացն թողուլ. քանզի եթէ ոչ թողումք մեք մերոց յանցաւորացն. եւ ոչ Այ զմերն թողու։ Եօթներորդն. մի տանիր զմեզ ՚ի փորձութիւն. այլ փրկեա զմեզ ՚ի չարէ. Որով ուսուցանէ զմեզ. ոչ միայն զայս աղօթել՝ մի տանիր զմեզ ՚ի փորձութիւն. այլ եւ զայն. եթէ փրկեա ՚ի չարէ։ տես՝ զի առաջնովն մաղթեմք՝ ոչ արկանել զմեզ ՚ի փորձութիւն. իսկ երկրորդիւն վերաբերել զմեզ ՚ի փորձութենէն յորում գոմք։

Գուշակեա ողջունին տեղ Մարիամու։

Այ[illegible]դիտեմ։

Բան՝ ըն տեսոյ։

Ողջոյն քեզ մարիամ լի շնորհօք՝ Տէր ընդ քեզ։ օրհնեալ ես դու ՚ի կանայս. եւ օրհնեալ է պտուղ որովայնի քոյ Յ̄ս։ Սբ Մարիամ մայր Աստուծոյ՝ բարեխօսեա վասն մեր մեղաւորացս. այժմ եւ ՚ի ժամու մահու մերում. ամէն։

Որդ

tertius, neque auferre à nobis propter indignitatem nostram. Sextum: Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus nostris debitoribus. Quô petimus à Deo nostrorum delictorum & erratorum veniam ac remissionem. Verùm & nos debemus in nos delinquentibus dimittere: nisi enim nos dimittimus nostris delinquentibus, neque Deus nobis dimittit. Septimum: Ne inducas nos in tentationem, sed libera nos à malo. Quô docet nos non solùm hoc orare: Ne inducas nos in tentationem; verùm & illud: sed libera nos à malo. Vide quòd primô petimus non projicere nos in tentationem: sed secundô erigere nos à tentatione, in quâ sumus.

Scisne Salutationem Mariæ?

Imò scio.

Recita ut percipiam?

Salus tibi, Maria, plena gratiâ, Dominus tecum: benedicta es tu in mulieribus, & benedictus est fructus ventris tui, JESUS. Sancta Maria, mater Dei, intercede pro nobis peccatoribus, nunc & in horâ mortis nostræ. Amen. Luc. 1, 28 & 42.

Ո՞յց են ասացեալք բանիս աղօթիցս։

Մասն ինչ սորա գաբրիէլի հրեշտակապետն է ասացեալ ՚ի ժամու աւետեացն։ Մասն ինչ եղիսաբեթ է ասացեալ ՚ի ժամու յողջունին յօրհնեալն երկրպագութեն։ և զՄասն ինչ եկեղեցին է սահմանեալ. որ է աղօթք առ սրբ կուսին Աստուածածինն։

Վասն էր ասեմք ողջոյն քեզ Մարիամ. ընդ հայր մեր որ յերկինսն։

Վասնզի երանուհի կոյսն առաւել համարձակութիւն ունի առ իւր միածին որդին. նաև քաղցրագութ է ՚ի վերայ հօտի որդւոյն իւրոյ. նաև Տր մեր մաղթանաց նորա յաւէտ ունկնդիր լինի. վս այնորիկ զկնի տրունական աղօթից զնա յաւէտ միջնորդ և բարեխօս արկանեմք՝ ՚ի ձեռն աղօթիցս այսոցիկ. վասն որոյ ամ քրիստոնէի զնա պարտ է ունանել՝ և հանապազօր ասել։

Առ այլ սուրբս պարտ է աղօթել՝ թէ ոչ։

Պարտ է աղօթել առ ամենեսեան սրբս. և զնոսա միջնորդս առնուլ ՚ի ժամու աղօթից. նաև յաւէտ առ մեր պահապան հրեշտակն. որոյ եմք յանձնեալք։

Գլուխ

Quis dixit hæc verba?

Partem quandam horum Gabriel Archangelus dixit tempore annunciationis: partem Elisabeth dixit tempore de ventre in ventrem adorationis: & partem quandam Ecclesia definivit, quæ est oratio ad sanctam Dei genitricem.

Quare dicimus salutationem Mariæ post PATER NOSTER, qui es in cælis?

Quoniam beata Virgo magis libertatem loquendi habet apud suum unigenitum Filium: nec non dulcis misericors est super gregem Filij sui; atque Dominus noster petitiones ejus auribus percipit. Propterea post Dominicam Orationem, illam semper mediatricem & advocatam constituimus virtute Orationis hujus. Ideò cuilibet Christiano convenit hanc discere, & omni die recitare.

Ad alios sanctos expedit orare, aut non?

Expedit orare ad omnes Sanctos, & illos mediatores recipere tempore orationis: necnon ad Angelum nostrum custodem, cui sumus commendati.

Գլուխ Չորրորդ

վասն

ՏԱՍԱՆՑ ԲԱՆԻՑ ՕՐԻՆԱՑՆ

Ո՞րք անուանին օրինացն բանք. զորս Ած ետ և [illegible] Ած։

Ելից. Տասն են բանք օրինացն Աստուծոյ,
20: 2, և 'ի ձեռն Մովսէսի ետ 'ի լեառն սինայի։
և այլ. Ո՞ր այժմ [illegible]՝ [illegible]։
Յօհան. 1: Առաջինն. Ես եմ Տէր Ած քո. և մի
17. եղիցին քեզ այլ Ածք բաց յինէն. և մի դի-
ցես զանուն Աստուծոյ քոյ 'ի վերայ սնո-
տեաց։

Երկրորդն. Մի արասցես քեզ կուռս ըստ ամենայն նմանութեան. յերկինս 'ի վեր. և յերկիր 'ի խոնարհ։

Երրորդն. յիշեա՝ զի սրբեսցես զօր շաբաթուն։

Չորրորդն պատուեա զհայր քո՝ և զմայր քո։

Հինգերորդն. Մի սպանաներ։

Վեցերորդն. Մի շնար։

Եօթներորդն. Մի գողանար։

Ութներորդն. Մի սուտ վկայեր զընկերէ քումմէ։

Իննե.

Caput Quartum
de
DECEM VERBIS
(f. PRÆCEPTIS) LEGIS.

Quot sunt Legis verba, quæ Deus dedit?
Vel per quem dedit illa Deus?

Decem sunt verba Legis Dei, & per Mosen dedit in monte Sina. Exod. 20. 2. &c. Joh 1, 17.

Dic nunc singulatim, ut sciam?

Primum est: Ego sum Dominus Deus tuus, & ne sit tibi alius Deus præter me. neque ponas (f. assumas) nomen Dei tui super vana.

Secundum: Ne facias tibi idolum juxta omnem similitudinem, in cœlo sursum, & in terra deorsum.

Tertium: Memento sanctificare diem Sabbathi.

Quartum: Honora patrem tuum, & matrem tuam.

Quintum: Ne occidas.

Sextum: Ne moecheris.

Septimum: Ne fureris.

Octavum: Ne falsum testeris de proximo tuo.

Իններորդն . Մի երդնուլ սուտ յանուն Տեառն Աստուծոյ քոյ :

Տասներորդն . Մի ցանկալ կնոջ ընկերի քոյ. և մի տան նորա. և մի ամ իրաց որք նորա իցեն :

Մեկնենք ինչ զսոսա այժմ ըստ կարգի :

Առաջներորդ պատգամն ուսուցանէ մեզ՝ ճանաչել զԱստուած՝ որ է մեր արարիչ. և բացի նմանէ զայլոք ոչ ճանաչել. զի է ընդդէմ Աստուծոյ արարչի :

Երկրորդն ուսուցանէ մեզ՝ ոչ առնել կուռս դրօշեալս ըստ ամի նմանութե. թէ յերկինս ըստ կերպի աստեղաց. և թէ յերկրի ըստ ամի կերպի և նմանութե. զի է կռապաշտութի :

Երրորդն ուսուցանէ մեզ՝ զօր կիւրակէին պատուել՝ պարապելով միայն ՚ի գործս Ածայինս՝ և ՚ի հոգևորս. ի բաց կալ ՚ի մարմնաւոր գործոյ. և ոչ ըստ այլոց աւուրցն գործել՝ այլ զօրս զայս Տեառն նուիրել :

Չորրորդն ուսուցանէ մեզ՝ պատուել զծնօղս կատարելապէս. և ըստ ամի կերպի մեծարել. և ոչ նեղել զնոսա՝ և մի իւիք իրօք : վա որոյ որք նեղեն զծնօղս իւրեանց՝ նոցա մահու սպառնայ :

Հինգերորդն ուսուցանէ. մի լինել

ձեռն

Nonum: Ne perjures in nomine Domini Dei tui.

Decimum: Ne concupiscas uxorem proximi tui, neque domum ejus, neque omnia, quæ illius sint.

Explica mihi hæc nunc secundùm ordinem?

Primum præceptum docet nos cognoscere Deum, qui est noster conditor, & præter illum alios non cognoscere: quoniam est contra Deum creatorem.

Secundum docet nos non facere idola sculptilia juxta omnem similitudinem, sive in cœlo secundùm formam stellarum, sive in terrâ secundùm omnem formam & similitudinem: quia est idololatria.

Tertium docet nos diem Dominicum venerari, vacando solùm operibus divinis & spiritualibus: abstinere à corporali opere, neque juxta alios dies operari, sed diem hunc Domino consecrare.

Quartum docet nos honorare parentes perfectè, & juxta omnem modum magnificare: neque coangustare illos, ne quidem ullis in rebus. Quapropter qui affligunt genitores suos, morte comminantur.

Quintum docet non esse manibus

 magnis

Ձեռներեց իւր ընկերին անիրաւութե՛ն․

զի մարդ ոչ է իշխան մահու և կենաց․ այլ Այ̃՝ որ է արարիչ․ վն̃ որոյ և զիշխանութի ունի մահու։

Վեցերորդն ուսուցանէ՝ ոչ շնալ այսինքն, ընդ որում ոք ոչ է պսակեալ խորհրդով եկեղեցւոյ՝ իբացկալ 'ի նմա նէ․ զի մի ապականեսցի խորհուրդ եկեղեցւոյ։

Եօթներորդն ուսուցանէ․ ոչ յափշտակել զինչս ընկերին․ թէ յայտնի՝ և թէ ծածուկ․ զի մի պարտական լիցի նմա յաւուրն դատաստանի։

Ութերորդն ուսուցանէ՝ ոչ վկայել այնմիկ․ որոյ ոչ է տեղեակ․ զի է սուտ վկայութի․ քանզի ա̃մ որ ոչ է եղեալ՝ սուտ է․ որ վկայէ սուտ․ զոչէնէ վկայէ․ վն̃ որոյ ինքեան դատապարտութե̃ է։

Իններորդն ուսուցանէ՝ ոչ երդնուլ սուտ․ զայս և Տր̃ն մեր Յիսուս Քրիստոս արգելեալ ասելով․ ամենևին ոչ երդ-
Մտթ. 5. 34. նուլ․ զի 'ի սմանէ ևս բազում չարք յառաջգան․ և խարդախութիւնք ընդ իրեարս։

Տասներորդն ուսուցանէ մեզ՝ զմերն
Եբր. 13. 5. մեզ բաւական համարիլ՝ և ոչ արկանել զաչս 'ի ստացուածս ընկերին․ առ իբաց

հա

magnis contra proximum iniquitate: quia homo non eſt princeps mortis & vitæ, ſed Deus qui eſt conditor; ideò & poteſtatem habet mortis.

Sextum docet non adulterare, hoc eſt, cum quâ aliquis non eſt matrimonio junctus Sacramento Eccleſiæ, abſtinere inde, ne corrumpatur Sacramentum Eccleſiæ.

Septimum docet non rapere quicquam proximi, ſive manifeſtô ſive ſecretô, ut ne debitor fiat illi in die judicij.

Octavum docet non teſtari illud, cujus quis eſt inſcius: quoniam eſt falſum teſtimonium; nam quicquid non eſt factum, mendacium eſt. Qui teſtatur falſum, de nihilo teſtatur: quapropter ſub condemnatione eſt.

Nonum docet non perjurare: hoc & Dominus noſter Jeſus Chriſtus prohibuit, dicendo: Omninò non jurare. Mat. 5, 34. Quia ab hoc quoque multa damna promanant, & doli mutui.

Decimum docet nos exiſtimare, noſtrum nobis ſufficere, neque conjicere oculos in poſſeſſiones proximi, illaſque Heb. 13, 5 ipſi

Հանել զնա 'ի նմանէ . որ է խակաղէն զրկանք :

Գլուխ Հինգերորդ.

յաղագս

ԵՕԹՆԻՑ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ:

Քանի՞ք են խորհուրդք եկեղեցւոյ. և զինչ զօրութիւն ունին :

Եօթն են խորհուրդք. և ամենեքեան են հնարք ընդդէմ մեղաց. և ընձեռօղք շնորհաց. այսինքն Առաջինն՝ Մկրտութիւն: Երկրորդն Դրոշմն: Երրորդն Հաղորդութիւն: Չորրորդն՝ Ապաշխարութիւն: Հինգերորդն. Պսակն: Վեցերորդն կարգ Քահանայութեան: Եօթներորդն Վերջին օծումն:

Կամեմ զի մեկնեսցես համառօտիւ:

Մկրտութիւն է հնարք ընդդէմ սկզբնական մեղաց. որով ազատիմք 'ի մեղացն ադամեայ. որ սկզբնական ասի. և լինիմք որդիք Այ՝ շնորհօք Տն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

Օծումն որ է դրոշմն. շնորհէ վերստին մեզ զօրութիւն Աստուածային. զոր

կորոյս

ipsi eripere: id quod est propriè defraudatio.

Caput Quintum de SEPTEM SACRAMENTIS ECCLESIÆ.

Quot sunt Sacramenta Ecclesiæ? Aut quam virtutem habent?

Septem sunt Sacramenta, & omnia sunt virtutes (s. remedia) contra peccata, & de gratiâ tractant, qualia sunt: 1. Baptismus. 2. Chrisma. 3. Eucharistia. 4. Pœnitentia. 5. Matrimonium. 6. Ordo Sacerdotij. 7. Extrema Unctio.

Cupio ut explices brevibus?

Baptismus est virtus (s. efficacia) contraria originali peccato, quô liberamur à peccato Adami, quod originale dicitur, & fimus filij Dei gratiâ Domini nostri Jesu Christi.

Unctio, quæ est Chrisma, donat denuò nobis unctionem divinam, quam amisit

կորոյս հինն ադամ՛ի դրախտին. յորմէ
օծմանէ զօրանամք ՚ի հաւատս ՏՆ ՅՆ:

Իսկ Հաղորդութիւն կերակրէ զմեզ. և
զօրացուցանէ. նաև է սպեղանի վիրաց
մերոց. և հնարք ընդդէմ վիրացն մեղաց
ներգործականաց:

Իսկ Խոստովանութիւն է հնար ընդ-
դէմ ներգործականաց մեղաց. զի որ-
քան սատանայ զմեզ գթեցուսցէ՛ի մեղս.
մեք ևս այսու խորհրդով դարձցուք՝
և զդ ջասցուք. և զնոյն խոստովանու
թէ՛ի մէնջ ի բաց թօթափեսցուք. սակս
որոց բազմիցս կրկնել կարող է:

Իսկ Պսակն է հնար ընդդէմ շնու-
թեան. զի որքան ոչ է պսակ առն և
կնոջ՝ մերձաւորութիւն նոցին շնութիւն է
համարեալ. իսկ պսակաւն բառնի շնու-
թիւն՛ի միջոյ. և լինի ամուսնութիւն պա-
Եբր. 13. տուական ըստ խրատու սրբոյն Պօղոսի:
4. Իսկ Քահանայութիւն է հնար ընդ-
դէմ իշխանութեան սատանայի. և զօրու-
թիւն Աջագործութեան. զի զիշխանու-
թիւն զայն՝ զոր կորոյս ադամ՛ի դրախ-
տին հնազանդելով սատանայի. վերստին
շնորհեաց մեզ Քս մարդանալովն և կոր-
ծանելովն զսատանայ:

Իսկ Վերջին օծումն ազատէ զմեզ ՚ի
դևէ

amisit vetus Adam in paradiso, à quâ unctione corroboramur in fide Domini Jesu.

Sed Eucharistia alit nos, & corroborat, necnon est emplastrum vulnerum nostrorum, ac potentia contra vulnera peccati actualis.

Confessio autem est remedium contra actuale peccatum: quia quantum Satanas nos cadere faciet (s. projiciet) in peccata: nos quoque hoc Sacramentô revertemur contriti, illumque Confessione à nobis procul dispellemus; propterea sæpè reiterari potest.

At Matrimonium valet contra fornicationem: quia quantum non est matrimonium viri & fœminæ, appropinquatio illorum fornicatio est existimata. Verùm matrimoniô tollitur fornicatio de medio, & fit conjugium honorabile, juxta disciplinam sancti Pauli. Heb. 13. 4.

Sed Sacerdotium est efficacia, contraria potestati Satanæ, & virtus divinæ operationis, quia potestatem illam, quam amisit Adam in paradiso obediendo Satanæ, denuò donavit nobis Christus homo factus in perditionem Satanæ.

Extrema autem Vnctio liberat nos à pecca-

փոշետեսակ՝ և ՚ի ներելի մեղաց․ որով և զառողջութին ընդունիմք հոգւոյ և մարմնոյ․ և արժանանամք Ածայնոյ շնորհի։ Նաև հնար է ընդդէմ մեղաց մոռացելոց՝ և զօրութիւն ընդդէմ սատանայի ՚ի վերջնում ժամանակի։

Գլուխ վեցերորդ

յաղագս

ԱԾԱՅՆՈՅ ԱՌԱՔԻ ՆՈՒԹԵԱՆՑ։

Որքան են Ածայինք առաքինութիւնք․

Ա․ Կորնթ․ Երեք, այսինքն․ Հաւատ․ Յոյս․ Սէր։
ԺԳ․ ԺԳ․

Ո՞ խարդ են սոքա Ածայինք առաքինութիւնք։

Զի հաւատովն հաւատամք յԱծ․ և ճանաչեմք զնա ամենազօր և ստեղծիչ լեալ։ Յուսով ակնունիմք ողորմութե նորա, և նախախնամութե․ զի յոյս է ստոյգ ակնկալութի կենացն յաւիտենից։ Եւ ՚ի սոցունց յառաջադասի սէրն, որով և սիրեմք զնա վասն բարերարութեան նորին։

Որքան են զօրութիւնք որք շարժեն զյոյսն։

Չորք։ Խորագիտութի։ Ճշմարտութի։

բարե

peccatis minutis, (propr. pulveris speciem referentibus,) & veniali peccato, quô & sanitatem recipimus animæ & corporis, & efficimur digni divinâ gratiâ; necnon remedium est contra peccata oblivioni tradita, & virtus contraria Satanæ in ultimo tempore.

CAPUT SEXTUM
de
DIVINIS VIRTUTIBUS.

Quot sunt divinæ Virtutes?

Tres sunt: Fides, Spes, Charitas. 1. Cor. 13. 13.

Quomodo sunt illæ divinæ Virtutes?

Quia Fide credimus in Deum, & agnoscimus illum omnium fortissimum, & Creatorem exsistentem. Spe exspectamus misericordiam illius, atque providentiam: quia spes est vera exspectatio vitæ æternæ; & ab hisce promanat Charitas, quâ & diligimus illum ob beneficentiam suam.

Quot sunt Virtutes, quæ movent Spem?

Quatuor: Prudentia, Veritas, Bona ordina-

Բարեկարգութիւն. եւ Զօրութիւն:

Վասն է՞ր կոչին շարժմունք յառաջ:

Վասնզի են գլուխք՝ եւ աղբիւրք ամենից բարեաց գործոց:

Որպիսի՞ են պարգեւք Հոգւոյն սրբոյ:

Եսայ. ԺԱ: 2. 3. Եօթն. այսինքն, Իմաստութիւն, Հանճար. Խորհուրդ. Զօրութիւն. Գիտութիւն. Աստուածպաշտութիւն. եւ Երկիւղ Աստուծոյ:

Քանի՞ են գործք ողորմութեան. որք ՚ի մեծա պահ գան յաւուրն դատաստանի:

Մտթէ. 25: 35. եւ այլն. Եօթն. այսինքն. Կերակրել զքաղցեալս. Արբուցանել զծարաւեալս: Զգեցուցանել զմերկս: Ժողովել զօտարս: Տեսանել զհիւանդս: Այցանել բանտելոց: Թաղել զմեռեալս:

Այսոքիկ են գործք մարմնաւոր ողորմութեան:

Քանի՞ են գործք հոգեւոր ողորմութեան. զորս պարտիս առնել:

Այո՛ կան այլեւս եօթն գործք հոգեւոր ողորմութեան Այսինքն. Խրատել զերկմիտսն: Առաջնորդել տգիտաց: Կշտամբել զմեղաւորս: Մխիթարել զտրտմեալս: Թողուլ զպարտս: Յանձնառնուլ զվիշտս: Աղաչել զԱծ վս կենդանեաց եւ մեռելոց. եւ վս մեղաց:

ordinatio (f. Temperantia,) & Fortitudo.

Quare vocantur motiones Spei?

Quoniam sunt capita, & fontes omnium bonorum operum.

Quot sunt Dona Spiritus Sancti?

Septem sunt: Sapientia, Intelligentia, Consilium, Fortitudo, Scientia, Pietas, & Timor Dei. Jes. 11, 2.

Quot sunt opera Misericordiæ, quæ commemorantur in die judicij?

Septem sunt: Cibare esurientes. Potum dare sitientibus. Vestire nudos. Colligere peregrinos. Visitare ægrotos. Visitare in carcere detentos. Sepelire mortuos. Mat. 25. 35. &c.

Hæc sunt opera Corporalis Misericordiæ.

Suntne & opera Spiritualis Misericordiæ, quæ dicere tibi expedit?

Ita, sunt alia septem opera Spiritualis Misericordiæ, nempe Admonere dubitantes. Ducere ignorantes. Increpare peccatorum amantes. Consolari mœstos. Dimittere debita. Tolerare afflictiones. Deprecari Deum pro vivis & mortuis, ac pro peccatis.

CAPUT

Գլուխ Ութներորդ

վասն

ՍԿԶԲՆԱԿԱՆԱՑ ԵՒ ՆԵՐԳՈՐԾԱԿԱՆԱՑ ՄԱՍԱՆՑ։

Ո՞րքանք են ազգք մեղաց։

Երկու. այսինքն Սկզբնական. և Ներգործական։ Իսկ ներգործականն յերիս բաժանի. այսինքն. Փոշետեսակ. Ներելի։ և Մահացու։ և Դարձեալ յերիս բաժանի. Խորհրդով. Բանիւ. և Գործով։

Զի՞նչ է մեղքն Սկզբնական։

Սկզբնական մեղք է. զոր 'ի նախահօրէն մերմէ սերեալ ունիմք ամենեքեան. որ ջնջի մկրտութեամբ սրբոյ աւազանին. զորս ասացաք յառաջ. վ՟ այսորիկ սա հասարակապէս առ ամենեսեան բերի՝ ոչ առաւել և ոչ նուազ, այլ միապէս։ վասն որոյ և մկրտութեան շնորհ միապէս առ ամենեսեան տարածանի. և մաքրէ զմեզ 'ի մեղաց անտի։

Զի՞նչ են և Ներգործական մեղքն։

Ներգործական մեղք է. որ ոչ առհասարակաբար տարածանի առ ամենեսեան. այլ առ այն միայն. որ գործէ զմեղս. վ՟

որոյ

CAPUT SEPTIMUM
de
ORIGINALI, ET ACTUALI PECCATO.

Quot sunt genera peccatorum?

Duo sunt; Originale, & Actuale. sed Actuale in tria dividitur, nempe in Minutum, (propr. pulveris speciei simile,) Veniale, & Mortale. Ac iterum in tria dividitur, quæ fiunt Consilio, Verbo, & Opere.

Quodnam est peccatum Originale?

Originale peccatum est, quod à primo Parente nostro generatum habemus omnes, quod deletur baptismo sancti lavacri, quod diximus suprà. Ideò communiter ad omnes affertur, (s. propagatur,) non magis neque minùs, sed æqualiter; ac propterea baptismi gratia æqualiter ad omnes extenditur, & purgat nos à peccatis illinc.

Quodnam est Actuale peccatum?

Actuale peccatum est, quod non communiter extenditur ad omnes, sed ad illum solùm, qui operatur peccatum.

որոյ և խոստովանութիւն թողութեան այնմ միայն լինի. որ զղջայ. և խոստովանի. իսկ այնք՝ որք ոչ զղջան՝ և ոչ խոստովանին. ոչ առնուն զթողութիւն մեղացն:
Սակս այնորիկ խոստովանութիւն իբրեւ միջոց է սահմանեալ 'ի Տէ Յէ: քանզի բազմիցս մեղանչեմք. վասն որոյ բազմիցս պարտիմք զղջալ և խոստովանիլ: Իսկ մկրտութիւնն մի անգամ լինի. քանզի՝ սկզբնական մեղքն մի է՝ և ոչ բազմիցս կրկնի:

Որ է մահացուցիչ մեղքն:

Մահացուցիչ մեղք է. որ հակառակ կայ սիրոյն Աստուծոյ. և յետս ընկենու զհոգին 'ի գթութենէն Աստուծոյ. և պարտական առնէ յաւիտենականաց տանջանացն:

Որ է ներելի մեղք:

Ներելի մեղք է. որ ոչ կայ հակառակ սիրոյն Աստուծոյ. և ոչ յետս ընկենու զհոգին 'ի գթութենէն Աստուծոյ: և ոչ է պարտական յաւիտենականաց տանջանացն. բայց ոչ է հաճոյ Այ. որպէս ոչ է կամաւն Այ. և պակասեցուցանէ զջերմութիւն սիրոյն. վն այն պարտ է յայս կեանս քաւել. քան թէ երթալ 'ի քաւարանն. որ է այն կեանքն:

Որ

Quapropter & confeſſione remiſſio illi tantùm fit, qui contritus confitetur: illi verò, qui non conteruntur, neque confitentur, non accipiunt remiſſionem peccatorum. Idcirco confeſſio multoties eſt ordinata à Domino Jeſu: ſæpè enim peccamus; ideò ſæpè obligamur cordis dolore conteri, & confiteri. Baptiſmus autem ſemel fit: etenim Originale peccatum unum eſt, neque ſæpius reiteratur.

Quodnam eſt Mortale peccatum?

Mortale peccatum eſt, quod reſiſtit charitati Dei, & retrorſum projicit animam à miſeratione Dei, ac reum facit æternorum cruciatuum.

Quodnam eſt Veniale peccatum?

Veniale peccatum eſt, quod non reſiſtit charitati Dei, neque retrorſum projicit animam à miſeratione Dei, nec eſt reum æternorum cruciatuum: verùm non placet Deo, neque eſt voluntate Dei, & diminuit deſiderium charitatis; quapropter expedit in hac vita expiare, quàm ire in Purgatorium, quod eſt illa vita.

Որոնք են մեղք գլխաւորք. որք են սկզբունք ամենից մեղաց: Որք և մահապարտք ասին:

Եօթն՝ են՝ այսոքիկն. Հպարտութիւն, Նախանձ. Բարկութիւն. Ագահութիւն. Ծուլութիւն. Որկրամոլութիւն. Բղջախոհութիւն:

Քանի՞ք են մեղք ընդդէմ Հոգւոյն սրբոյ:

Վեց. այսոքիկն: Յուսահատութիւն ՚ի կենացն յաւիտենականաց: Ինքնահաճութիւն: Կամապաշտութիւն: Ընդդիմանալ ճշմարտութեան: Նախանձ պատուոյ: Ի մեղս մեռանիլ. կամ Անզղջութիւն:

Քանի՞ք են մեղք՝ որք ձգեն խնդրեն վրէժս յԱստուծոյ:

Չորս. այսոքիկն. Անմեղ սպանումն: Արուագիտութիւն: Զրկանք աղքատաց: Հատանել զվարձս մշակաց: Չորքս այսոքիկ են սարսափելիք:

Գլուխ Ութերորդ

յաղագս

ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆՑ:

Քանի՞ք են առաքինութիւնք գլխաւորք ընդդէմ սոցա:

Դարձեալ Եօթն են: այսոքիկն. Խոնարհութիւն ընդդէմ հպարտութեան: Բարեհաճու

Quot sunt peccata capitalia, quæ sunt principia omnium peccatorum, quæ & mortalia dicuntur?

Septem sunt hæc ipsa: Superbia. Invidia. Ira. Avaritia. Acedia. Gula. Libido.

Quot sunt peccata contra Spiritum sanctum?

Sex illa sunt: Desperatio de vita æterna. complacentia de seipso. Voluntatis adoratio. Impugnatio veritatis. Invidia honoris (sc. proximi.) In peccatis mori, vel sine contritione.

Quot sunt peccata, quæ semper postulant vindictam a Deo?

Quatuor, quæ sunt: Innocens homicidium. Masculorum cognitio. Oppressio pauperum. Defraudatio mercedis operariorum. Quatuor hæc sunt formidanda.

CAPUT OCTAVUM
de
VIRTUTIBUS.

Quot sunt Virtutes principales contraria hisce?

Iterum Septem sunt, nempe Humilitas, contraria superbiæ. Benevolentia,

Համբերութիւն ընդդէմ նախանձու։ Հեզութիւն ընդդէմ բարկութեան։ Առատասրտութիւն ընդդէմ ագահութեան։ Արիութիւն ընդդէմ ծուլութեան։ Պահեցողութիւն ընդդէմ որկրամոլութեան։ Ողջախոհութիւն ընդդէմ բղջախոհութեան։

• Քանի՞ք են առաջացուցիչք մարդկան՝ զորս խորհելով ՚ի մեղաց զգուշասցին։

Չորք. այսինքն։ Առաջինն՝ մահն։ Երկրորդն՝ Ահեղ դատաստանն։ Երրորդն՝ Դժոխքն ահագին։ Չորրորդն՝ Արքայութիւն անճառ։

Որո՞վ նորընծայք մարդ պահել զինքն ՚ի մեղաց Ո.Գ։

Այսպէս. զի ասասցէ զաղօթս Աստուածամօրն. և միշտ խորհեսցի զհնգետասան յանձնառուիկ անօրէնութիւնս քո. և զնոցին աղօթսն. և զկեանս Տն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։

Գլուխ Երրորդ

յաղագս

[illegible]

Ո՞րք են հոգեւորական անօրէնութիւնքն.

Հինգ ուրախութեան են. այսինքն.

contraria Invidiæ. Mansuetudo, contraria Iræ. Liberalitas, contraria Avaritiæ. Diligentia, contraria Acediæ. Temperantia, contraria Gulæ. Castitas, contraria Libidini.

Quot sunt terrorem incutientia hominibus, quæ meditando à peccatis desistunt?

Quatuor sunt hæc ipsa: Primum, Mors. Secundum, Judicium formidabile. Tertium, Infernus terribilissimus. Quartum, Regnum ineffabile.

Quibus poterit homo conservare seipsum in Charitate Dei?

Hisce, ut recitet Orationem Dei genitricis, & semper meditetur quindecim commendationes mysteriorum (s. dispensationum) Christi, illorumque precationes, atque vitam Domini nostri Jesu Christi.

CAPUT NONUM
de
SEDULA ATTENTIONE AVE MARIA.

Quænam sunt quindecim illa Mysteria?

Quinque sunt ad gaudium pertinentia:

 nempe

ինքն. Առաջինն Աւետիքն։ Երկրորդն Ող-
ջոյն Եղ՚իսաբեթի։ Երրորդն՝ ծնունդն
Տն։ Չորրորդն Ընծայելն՚ի տաճարին։
Հինգերորդն՝ Տրամաբանելն Յի ընդ
վարդապետացն երկոտասանամեայ։

Հինգ ևս այլ տրտմութեան։ Առաջինն՝
Աղօթելն ՚ի պարտիզին ։ Երկրորդն.
Ձաղելն ։ Երրորդն՝ Փշով պսակելն ։
Չորրորդն՝ Բառնալն խաչին ։ Հինգ-
երորդն. Մեռանելն փրկչին ՚ի խաչին.
և Թաղելն ։

Հինգ ևս Փառաւորութեան վերջին ։
Առաջինն Յարութիւն Տն ։ Երկրորդն
Համբարձումն։ Երրորդն՝ Գալուստ Հո-
գւոյն սրբոյ։ Չորրորդն՝ Վերափոխումն
Ածածնի ։ Հինգերորդն՝ Թագաւ պսա-
կումն նորին ։

Գլուխ Տասներորդ՝

ՅԱՂԱԳՍ ՊԱՏՈՒԻՐԱ
ՆԱՑ ԵՒ ԻՆՆ ԵՐԱ
ՆՈՒԹԵԱՆՑ ՍԱՐ
ՐՈՑ ԱՒԵՏԱՐԱ
ՆԻՆ ԵՒ ՄԱ
ՍԱՆՑ ՀՈԳՒՈՑ

Մատթ. 22:37. և այլ Մարկ 12 30. 31.

Բանք են պատուիրանք աւետարանականք ։

Երկու ։ Առաջինն ։ Սիրեսցես զՏէր Աստուած

nempe Primum, Annunciatio. Secundum, Salutatio Elisabeth. Tertium, Nativitas Domini. Quartum, Oblatio in templo. Quintum, Disputatio Jesu cum Doctoribus, duodecim annos nati.

Quinque etiam alia ad dolorem pertinent: Primum, Oratio in horto. Secundum, Flagellatio. Tertium, Spinea Coronatio Quartum, Gestatio Crucis. Quintum, Mors Redemptoris in Cruce, & Sepultura.

Quinque & ad gloriam pertinentia sunt ultima: Primum, Resurrectio Domini. Secundum, Ascensio. Tertium, Adventus Spiritûs sancti. Quartum, Assumptio Dei Genitricis. Quintum, Coronâ Coronatio illius.

CAPUT DECIMUM de MANDATIS, ET NOVEM BEATITUDINIBUS SANCTI EVANGELII, ET PARTIBUS ANIMÆ.

Quot sunt mandata Evangelica?

Duo: Primum, Diliges Dominum Deum Matth 22, 37. &c. Marc. 12, 30, 31.

Աստուած քո՝ յամ՟ սրտէ քումմէ՝ և յամ՟ անձնէ քումմէ. և յամ՟ զօրութենէ քումմէ՝ և յամ՟ մտաց քոց: Երկրորդն սիրեսցես զընկեր քո իբրև զանձն քո:

Որքանք են երանութիւնք աւետարանականք:

Ութն են:

Մատթ. 5. 3. և այլ:

ա Երանի աղքատաց հոգւով՝ զի նոցա է արքայութիւնն երկնից: բ Երանի սգաւորաց՝ զի նոքա մխիթարեսցին: գ Երանի հեզոց՝ զի նոքա ժառանգեսցեն զերկիր: դ Երանի որք քաղցեալք և ծարաւիք իցեն արդարութեան՝ զի նոքա յագեսցին: ե Երանի ողորմածաց՝ զի նոքա զողորմութիւն գտցեն: զ Երանի այնոցիկ՝ որք սուրբ են սըրտիւք. զի նոքա զԱստուած տեսցեն: է Երանի խաղաղարարաց՝ զի նոքա որդիք Աստուծոյ կոչեսցին: ը Երանի որք հալածեալք իցեն վասն արդարութեան՝ զի նոցա է արքայութիւն երկնից: թ Երանի է ձեզ՝ յորժամ նախատեսցեն զձեզ՝ և հալածեսցեն. և ասիցեն զամենայն բան չար զձէնջ սուտ վասն իմ. ցնծացէք և ուրախ լերուք՝ զի վարձք ձեր բազում են յերկինս:

Որքանք են մասունք հոգւոյ:

Երեք.

Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua, & ex tota mente tua. Secundum, Diliges proximum tuum ſicut teipſum.

Quot ſunt Beatitudines Evangelicæ?

Novem ſunt. Matt. 5, 3. &c.

1. Beati pauperes (ſ. Benè ſit pauperibus) ſpiritu: quoniam illorum eſt regnum cœlorum. 2. Beati lugentes: quia ipſi conſolabuntur. 3. Beati mites: quoniam ipſi poſſidebunt terram. 4. Beati qui eſurientes & ſitientes ſint juſtitiam: quia ipſi ſaturabuntur. 5. Beati miſericordes: quoniam illi miſericordiam conſequentur. 6. Beati qui mundi ſunt cordibus: quoniam illi Deum videbunt. 7. Beati pacifici: quia ipſi filij Dei vocabuntur. 8. Beati qui perſecutione affecti ſint propter juſtitiam: quia ipſorum eſt regnum cœlorum. 9. Beati eſtis, (ſ. Benè eſt vobis,) quum probris affecerint vos, & perſecuti fuerint, & dixerint omne verbum malum de vobis, mendacium propter me. Exſultate, & læti eſtote: quoniam merces veſtra multa eſt in cælis.

Quot ſunt partes Animæ?

Երեք. պայմանքն. Բան. Յատումն. և Յանկութիւն:

Բանին են չորրորդին հոգւոյ.

Երկու. պայմանքն. գիտնական. և կենդանական:

Այս են գիտնականքն.

Զգայութիւն. երևակայութիւն. կարծիք. տրամախոհութիւն. միտք:

Այս են կենդանականքն.

Կամք. ընտրողութիւն. յօժարութիւն. ցանկութիւն. բարկութիւն:

Այս են ՚ի նոցանէ բանականք. և այս անբանք.

Բանականք են գիտնականին. կարծիքն. տրամախոհութիւն. միտքն: Իսկ անբանք են. զգայութիւն. և երևակայութիւն:

Նոյն և չորրորդէ կենդանականին:

Եւ կենդանականին բանականք են կամք՝ ընտրողութիւն. յօժարութիւն: Իսկ անբանք. ցանկութիւն. բարկութիւն:

Tres;

Tres, quæ sunt: Ratio, Ira, & Appetitus.

Quot sunt potentiæ Animæ?

Duæ, nempe Scientifica, & Vitalis.

Quænam sunt scientificæ?

Sensus, Phantasia, Opinio, Mens, Intellectus.

Quænam sunt Vitales?

Voluntas, Electio, Propensio, Appetitus, Ira.

Quænam sunt ex hisce Rationales, & quænam Irrationales?

Rationales sunt Scientificæ, Opinio, Mens, Intellectus.

At Irrationales sunt, Sensus, & Phantasia.

Fac & discrimen Vitalis?

Et Vitalis Rationales sunt, Voluntas, Electio, Propensio. Sed Irrationales, Appetitus, Ira.

OB CONVENIEN-
ՎԱՍՆ ՊԱՏՇԱՃԱՒՈՐՈՒ
tiam Materiæ adjunctum est
Թեան Նիւթոյ աւելացեալ է
Symbolum sancti
Դաւանութիւն սրբոյն
Athanasii, Episcopi
Աթանասի Եպիսկոպոսի
Alexandrini.
Աղէքսանդրացւոյ։

Quicunque vult salvus fieri,
Որ՛ոք կամի կեցուցեալ լինել,
ante omnia oportet tenere
Նախքան զամենայն պարտի ունել
fidem Catholicam: quam si
զՀաւատն Կաթուղիկէ։ Զոր եթէ
quis integrè & inviolatè non
ոք ամբողջ պահէս և անարատաբար ոչ
servaverit, sine dubio in æter-
պահիցէ, առանց կարծեաց ՚ի յաւի-
num peribit. Verùm Catholica fides
տեան կորիցէ։ Իսկ կաթուղիկէ հաւատն
est hæc, ut unum Deum in Trini-
է այս, զի մի Աստուած Երրորդու-
tate,

tate, & Trinitatem in Vni-
թեան. և զԵրրորդութիւն ի Միու-
tate veneremur: non personas con-
թեան մեծարեսցուք: ոչ զանձինսն շփո-
fundendo, neque substantiam separan-
թելով. և ոչ զգոյացութիւն բաժանե-
do. Nam alia est persona Patris, alia
լով: Քանզի՝ այլ է անձն Հօր. այլ
Filij, alia Spiritûs Sancti. Sed
Որդւոյն. այլ Հոգւոյն Սրբոյ: Բայց
Patris, & Filij, & Spiritus sancti
Հօրն և Որդւոյն և Հոգւոյն. սրբոյ
divinitas est una, & gloria
աստուածութիւն է մի, և փառքն
æqualis, majestasque
հաւասար, հաւասարակից մեծութիւնն
coæterna. Qualis Pater,
յաւիտենակիցք: Որպէս Հայրն,
talis est & Filius, talis est &
այնպէս է և Որդին. այնպէս է և
Spiritus sanctus. Increatus Pater, in-
Հոգին սուրբ: Անստեղծ Հայրն. ան-
creatus Filius, increatus & Spiritus
ստեղծ Որդին. անստեղծ և Հոգին
sanctus. Immensus Pater, immensus Filius,
սուրբ: Անչափ Հայրն. անչափ Որդին.
immen-

immensus & Spiritus sanctus. Æter-
անչափ և Հոգին սուրբ: Յաւիտենա-
nus Pater, æternus Filius,
կան Հայրն. յաւիտենական Որդին.
æternus & Spiritus sanctus: &
յաւիտենական և Հոգին սուրբ: Եւ
tamen non tres æterni, sed
սակայն ոչ երեք յաւիտենականք, այլ
unus æternus: sicut non tres
մի յաւիտենական: Որպէս ոչ երեք
increati, nec tres immensi, sed
անստեղծք, և ոչ երեք անչափք այլ
unus increatus, & unus immensus.
մի անստեղծ, և մի անչափ,
Similiter omnipotens Pater,
Նմանապէս ամենակարօղ Հայրն.
omnipotens Filius, omnipotens &
ամենակարօղ Որդին, ամենակարօղ և
Spiritus sanctus: & tamen non tres
Հոգին սուրբ: Եւ սակայն ոչ երեք
omnipotentes, sed unus omnipotens.
ամենակարօղք, այլ մի ամենակարօղ:
Ita quoque Deus Pater,
Այսպէս և Աստուած Հայրն,
Deus Filius, Deus & Spiritus
Աստուած Որդին, Աստուած և Հոգին
sanctus:

sanctus: & tamen non tres dii,
սուրբ: Եւ սակայն ոչ երեք աստուածք,
sed unus est Deus. Sic etiam
այլ մի է Աստուած: Այսպէս և
Dominus Pater, Dominus Filius, Dominus
Տէր Հայրն, Տէր Որդին, Տէր
& Spiritus sanctus: & tamen non tres
և Հոգին սուրբ: Եւ սակայն ոչ երեք
domini, sed unus est Dominus. Quia
տեարք, այլ մի է Տէր. Քանզի
sicut unamquamque personam Deum
որպէս զիւրաքանչիւր անձն Աստուած
& Dominum singulatim confiteri
և Տէր առանձնապէս խոստովանիլ
Christianâ veritate
՚ի քրիստոնէականէն ճշմարտութենէ
compellimur: Ita quoque tres
հարկաւորիմք: Այսպէս և զերիս
deos, aut tres dominos dicere
աստուածս, կամ զերիս տեարս ասել
Catholicâ prohibemur religio-
կաթուղիկէին. արգելանիմք դաւանան-
ne. Pater à nullo est factus,
թեամբ: Հայրն ոչ յումեքէ է արարեալ,
neque creatus, neque genitus. Filius à
ոչ ստեղծեալ. ոչ ծնեալ: Որդին ՚ի
Patre

Patre solo est, non factus, neque
Հօրէ միայնոյ է. ոչ արարեալ, և ոչ
creatus, sed genitus. Spiritus sanctus
ստեղծեալ, այլ ծնեալ: Հոգին սուրբ
à Patre & Filio, non factus, non
՚ի Հօրէ և Որդւոյ, ոչ արարեալ, ոչ
creatus, nec genitus, sed proce-
ստեղծեալ, և ոչ ծնեալ, այլ յառաջ-
dens. Unus ergò est Pater, non tres
եկեալ: Մի ուրեմն է Հայր, ոչ երեք
patres: unus Filius, non tres filij: unus
հարք. մի Որդի, ոչ երեք որդիք: մի
Spiritus sanctus, non tres spiritus sancti.
Հոգին սուրբ. ոչ երեք հոգիք սուրբք:
Et in hac trinitate nihil
Եւ ՚ի սմա այսմիկ երրորդութեան ոչինչ
prius aut posterius, nihil
նախկինագոյն կամ վերջնագոյն, ոչինչ
majus aut minus: sed tres
մեծագոյն կամ փոքրագոյն. այլ երեքեան
personæ totæ sunt coæternæ
անձինքն համայնք են յաւիտենականք
sibi, & coæquales. Ita ut
ինքեանց. և հաւասարականք: Մինչ զի
per omnia, (sicut jam suprà
ըստ ամենայնի (որպէս արդ՝ ի վերոյ
dictum-

dictum eſt,) & vnitas in Trini-
[illegible]
vate, & Trinitas in vnitate
[illegible]
veneranda ſit. Quicunque vult ergò
[illegible]
ſalvus eſſe, ita de Trini-
[illegible]
tate ſentiat. Sed ad ſalutem
[illegible]
æternam eſt neceſſarium quoque,
[illegible]
ut incarnationem etiam Domini
[illegible]
noſtri Jeſu Chriſti fideli-
[illegible]
ter credat. Eſt ergò recta
[illegible]
fides, ut credamus, & profitea-
[illegible]
mur quòd Dominus noſter Jeſus
[illegible]
Chriſtus Filius Dei, Deus
[illegible]
& homo eſt. Deus ex ſubſtan-
[illegible]

tiâ

tiâ Patris ante ſecula
նէ Հօր. յառաջ քան զյաւիտեանս
genitus: & homo eſt ex ſubſtan-
ծնեալ: և մարդ է 'ի գոյացու-
tiâ matris in ſeculo natus.
թենէ մօրն ներ յաւիտենում ծնեալ:
Perfectus Deus, perfectus
Կատարեալ Աստուած. կատարեալ
homo, ex anima rationali & ex cor-
մարդ. 'ի հոգւոյ բանականէ. և 'ի մար
pore humano ſubſiſtens Æ-
մնոյ մարդկայնոյ ենթակայացեալ: Հաւ
qualis Patri ſecundùm divinita-
ասար Հօրն ըստ Աստուածու
tem, & minor Patre ſecundùm
թեան, և փոքրագոյն քան զհայրն ըստ
humanitatem. Qui licet Deus
մարդկութեան: Որ թէպէտ Աստուած
ſit & homo: non duo tamen, ſed unus
իցէ և մարդ: ոչ երկու սակայն. այլ մի
eſt Chriſtus. Vnus autem non conver-
է Քրիստոս: Մի իսկ ոչ փոփոխ
ſione divinitatis in carnem,
մամբ աստուածութեանն. 'ի մարմին.
ſed aſſumptione humanitatis
այլ առընկալմամբ մարդութեանն

in

in Deum. Vnus omninò, non confu-
յԱստուած: Մի է ամենևին, ոչ շ[illegible]
sione substantiæ, sed unitate
մամբք գոյացութեան, այլ միութեամբք
personæ. Nam sicut anima ratio-
անձին. Քանզի՝ որպէս հոգի բանա-
nalis & caro est unus homo: ita
կան և մարմին է՛ մի մարդ. այսպէս
Deus & homo est unus Christus.
Աստուած և մարդ է մի Քրիստոս:
Qui passus est pro salute no-
Որ չարչարեցաւ վասն կեցութեան մե-
strâ, descendit ad inferos, tertiâ
րոյ. իջաւ 'ի դժոխս, ներրորդում
die resurrexit à mortuis. A-
աւուր. վերյարեաւ 'ի մեռելոց: համ
scendit ad cælos, sedit ad dextram
բարձաւ 'ի յերկինս. նստաւ ընդ աջմէ
Dei Patris omnipotentis: inde
Աստուծոյ Հօր ամենակարողին: ուստի
etiam venturus est ad judicandum vi-
եւ գալոց է 'ի դատել զկենդա
vos & mortuos. Cujus ad adventum
նիս և զմեռեալս: Որոյ 'ի գալստեան
omnes homines resurrecturi sunt
ամենայնք մարդիկք յառնելոց են
iterum

iterum cum ſuis corporibus, & ſunt
վերստին ընդ իւրեանց մարմնոց. և են
reddituri ob facta ſua
հատուցանելոց վասն գործոց իւրեանց
rationem. Et qui bona egerunt,
զհամարս։ Եւ որք զբարիս են արարեալք.
ibunt in vitam æternam: ſed
երթիցեն ՚ի կեանս յաւիտենականս. իսկ
qui mala, in ignem æternum.
որք զչարս, ՚ի հուրն յաւիտենական։
Hæc eſt fides Catholica, quam
Այս է հաւատ կաթուղիկէ, զոր
quiſque niſi fideliter
ամենայնոք եթէ ոչ հաւատարիմապէս
firmiterque crediderit,
հաստատապէսիսկ հաւատասցեալ իցէ,
ſalvus eſſe non poterit.
Կեցուցեալ լինել ոչ կարիցէ։

Ad

Ad complendum folium appositus est
Առ ի լնուլ զթուխտս եդեալ է
hic Psalmus Davidis centesimus
այս Սաղմոս Դաւթի Հարիւրորդ
nonus.
իններորդ ։

1. Dixit Dominus Domino meo, sede
ա Ասաց Տէր ցՏէր իմ. Նիստ
ad dexteram meam: donec ponam ini-
ընդ աջմէ իմմէ. մինչև եդից զթշ
micos tuos scabellum pedum tuorum.
նամիս քո պատուանդան ոտից քոց ։
2. Virgam virtutis mittet
բ Գաւազան զօրութեան առաքեսցէ
tibi Dominus ex Sion, & domina-
քեզ Տէր ՚ի Սիոնէ՝ և տիրես
beris tu in medio inimicorum tuorum.
ցես դու ՚ի մէջ թշնամեաց քոց ։
3. Tecum est principium in die virtutis
գ Ընդ քեզ է սկիզբն յաւուր զօրութեան
tuæ, in splendore sanctorum tuorum:
քոյ. ՚ի վայելչութիւն սրբոց քոց.
ex utero ante luciferum
յարգանդէ յառաջ քան զարուսեակ
genui te. 4. Juravit Dominus, &
ծնայ զքեզ։ դ Երդուաւ Տէր. և
non

non quoque pœnitebit, tu es sacerdos
ոչ եւ զղջասցի. դու ես քահանայ
in æternum secundùm ordinem Melchi-
յաւիտեանս . ըստ կարգին Մելքի
sedec. 5. Dominus à dextris tuis, con-
սեդեկի։ Ե Տէր ընդ աջմէ քումմէ խոր
fringet in die iræ suæ
տակեսցէ յաւուր բարկութեան իւրոյ
reges. 6. Judicabit gentes,
զթագաւորս։ Զ Դատեսցէ զհեթանոսս
& multiplicabit ruinas, & con-
եւ բազմասցէ զհարուածս. եւ խոր
teret capita multorum in terra.
տակեսցէ զգլուխս բազմաց յերկրի։
7. De torrente in via bibet:
Է Ջուղխն ՚ի ճանապարհի արբուսցէ.
propterea & exaltabit
վասնայսորիկ եւ բարձրացուսցէ
caput.
զգլուխս։

FINIS.
ՎԵՐՋ։
&
եւ
Gloria Deo.
Փառք Աստուծոյ։

non quoque pœnitebit, tu es ſacerdos
ոչ եւ զղջասցի. դու ես քահանայ
in æternum ſecundùm ordinem Melchi-
յաւիտեան . ըստ կարգին մելքի
ſedec. 5. Dominus à dextris tuis, con-
սեդեկի։ Եւ Տէր ընդ աջմէ քումմէ խոր
fringet in die iræ ſuæ
տակեսցէ յաւուր բարկութե իւրոյ
reges. 6. Judicabit gentes,
զթագաւորս։ Զ Դատեսցէ զհեթանոսս
& multiplicabit ruinas, & con-
և բազում արասցէ զհարուածս. և խոր
teret capita multorum in terra.
տակեսցէ զգլուխս բազմաց յերկրի։
7. De torrente in via bibet:
Է Զուղխս ՚ի ճանապարհի արբուսցէ.
propterea & exaltabit
վասնայսորիկ և բարձրաբարացէ
caput.
զգլուխս։

FINIS.
ԱՒՐԶ։
&
և

Gloria Deo.
Փառք Աստուծոյ։

non quoque pœnitebit, tu es ſacerdos
ոչ եւ զղջասցի. դու ես քահանայ
in æternum ſecundùm ordinem Melchi-
յաւիտեան . ըստ կարգին Մելքի
ſedec. 5. Dominus à dextris tuis, con-
սեդեկի։ Ե Տէր ընդ աջմէ քումմէ խոր
fringet in die iræ ſuæ
տակեսցէ յաւուր բարկութեան իւրոյ
reges. 6. Judicabit gentes,
զթագաւորս։ Զ Դատեսցէ զհեթանոսս
& multiplicabit ruinas, & con-
և բազում արասցէ զհարուածս. և խոր
teret capita multorum in terra.
տակեսցէ զգլուխս բազմաց յերկրի։
7. De torrente in via bibet:
Է Ջուղխս 'ի Ճանապարհի արբուսցէ.
propterea & exaltabit
վասնայսորիկ և բարձրացուսցէ
caput.
զգլուխս։

FINIS.
ՎԵՐՋ։
&
և
Gloria Deo.
Փառք Աստուծոյ։

non quoque pœnitebit, tu es ſacerdos
ոչ եւ զղջասցի. դու ես քահանայ
in æternum ſecundùm ordinem Melchi-
յաւիտեան . ըստ կարգին մելքի
ſedec. 5. Dominus à dextris tuis, con-
սեդեկի։ Ե Տէր ընդ աջմէ քումմէ խոր
fringet in die iræ ſuæ
տակեսցէ յաւուր բարկութեան իւրոյ
reges. 6. Judicabit gentes,
զթագաւորս։ Զ Դատեսցէ զհեթանոսս
& multiplicabit ruinas, & con-
և բազում արասցէ զհարուածս. և խոր
teret capita multorum in terra.
տակեսցէ զգլուխս բազմաց յերկրի։
7. De torrente in via bibet:
Է Ջուղխս 'ի ճանապարհի արբուսցէ.
propterea & exaltabit
վասնայսորիկ և բարձրացուսցէ
caput.
զգլուխս։

FINIS.

ՎԵՐՋ։

&

և

Gloria Deo.
Փառք Աստուծոյ։

